

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

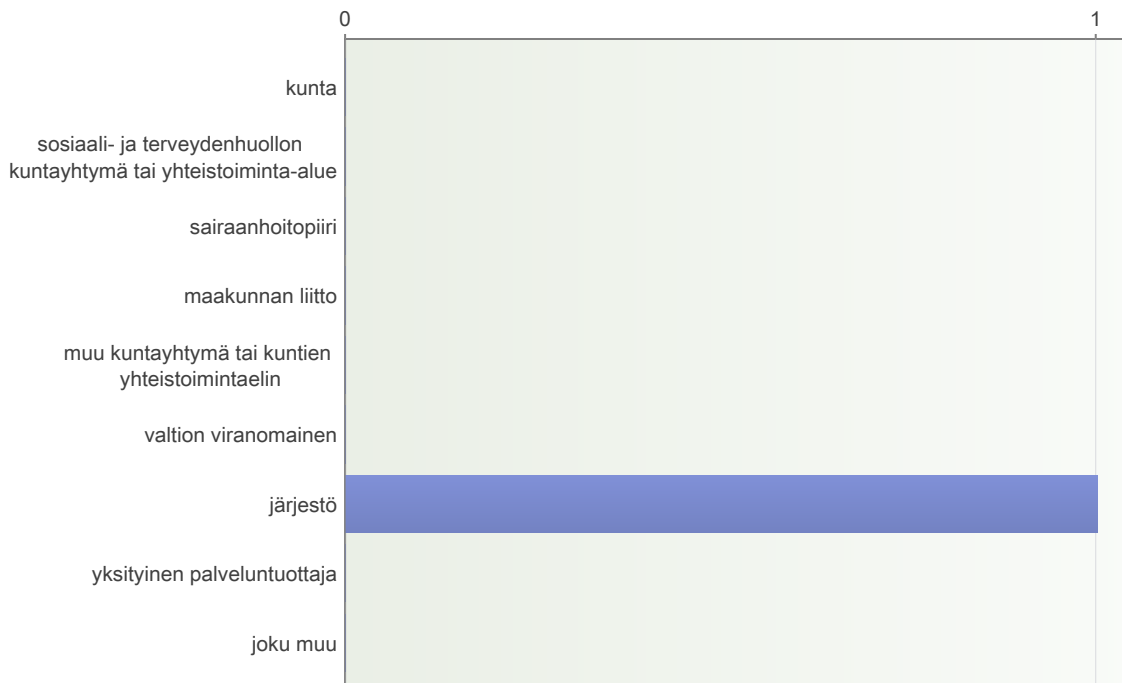
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Neuroliitto ry	Anu Aalto	Helena ylikylä-leiva, helena.ylikyla-leiva@neuroliitto.fi, 0400 789743		

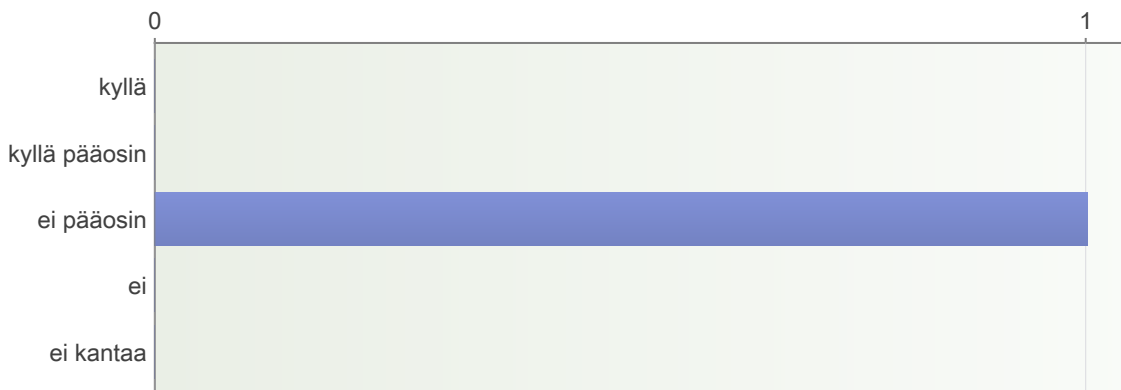
2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnallinen järjestämismalli vähentää mutta ei poista asukkaiden eriarvoisuutta palvelujen saamisessa. Valtion on annettava sitovaa ohjausta maakuntien päätöksenteon tueksi, jotta asiakas saa yhdenvertaisen palvelun asuinmaakunnastaan riippumatta. Maakuntien on sovittava tarkoituksenmukaisesta ja kustannustehokkaasta työnjaosta, jossa asiakkaan tarpeet huomioidaan. Harvinaisten sairauksien diagnosoinnin ja hoidon sekä kuntoutuksen asianmukainen toteutuminen edellyttää keskittämistä tarpeen mukaan maakunnassa tai Suomessa, erittäin harvinaisissa sairauksissa jopa kansainvälistä keskittämistä.

Valinnanvapaus toteutunee käytännössä vain väestötiheillä alueilla, joissa jo on tai joihin syntyy palvelutuotantoa. Kaikkiin maakuntiin jää alueita, joille ei synny valinnanvapauden toteutumisen mahdollistavaa palvelujen tuotantoa.

Monille asiakkaille ja erityisesti paljon sote-palveluja tarvitseville valinnanvapausmalli on liian moniulotteinen ja vaikeasti hahmotettava. He eivät pysty käyttämään esityksen kaltaista valinnanvapautta vaan jäänevät maakunnan liikelaitoksen palvelujen ja ohjauksen varaan. Mahdolliset säästöt voidaan aikaansaada integroimalla paljon sote-palveluja tarvitsevien terveydenhuollon perus- ja erikoistason palvelut sekä sosiaalihuollon palvelut toimiviksi palvelukokonaisuuksiksi ja -ketjuiksi.

Valinnanvapaus voi kasvattaa sote-palveluiden kustannuksia nykyisistä. Palvelujen uudenlainen järjestämismalli ja sen vaatima hallintojärjestelmä edellyttää merkittäviä panostuksia mm. tietojärjestelmiin ja tiedottamiseen sekä asiakasneuvontaan. Asiakkaiden tarvitsemien palvelujen tuottamiseen voi uudistuksessa jäädä nykyistä rahoitusta vähäisempi määrä hallintokustannusten lisäyksen ja säästötavoitteiden seurauksena. Tällöin kustannusten hillitsemiseksi asiakasmaksuja saatetaan korottaa merkittävästi ja kansallisen palveluvalikoiman palveluja supistaa.

Pitkäaikaissairaille paljon palveluja käyttävillä asiakasmaksujen korotukset voivat aiheuttaa sen, että he eivät taloudellisten syiden vuoksi voi käyttää tarpeidensa mukaisia palveluita ja hoitoja. Sen seurauksena heille syntyy pidemmällä aikavälillä tarvetta runsaampiin ja kalliimpiin palveluihin nopeammin kuin aiemmin palveluiden piiriin päässeillä.

Useat asiakkaat tulevat tarvitsemaan ammattihenkilöiden, omaistensa tai läheistensä antamaa ohjausta ja

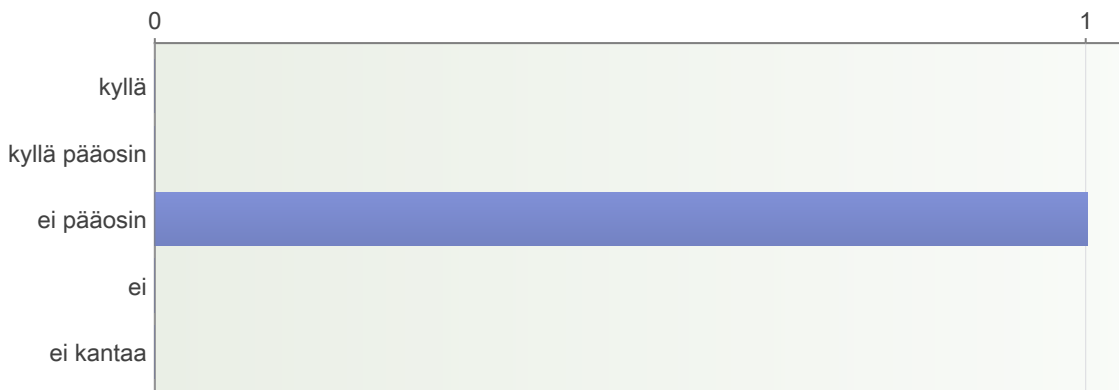
neuvontaa järjestelmästä, palvelun hakemisesta ja palvelun tuottajan valinnassa ja jopa palvelun käyttämisessä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen on oltava saumatonta yhteistyötä asukkaiden, maakunnan ja kunnan sekä niiden eri hallinnonalojen ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken. Toimivilla ns. hyte-palveluilla voidaan vähentää, viivästyttää tai estää asiakkaan sote-palvelujen tarvetta. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen edellyttää onnistunutta sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota sekä sen ja muun hallinnon saumattomia palvelukokonaisuuksia ja -ketjuja.

Asiakassetelien käyttäminen erikoissairaanhoidossa ei saa vaarantaa maakunnan liikelaitoksen vastuulle jäävän sairaaloiden päivystyksen ja kiireellisen hoidon saatavuutta.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Se voi lisätä asiakkaan mahdollisuuksia saada tilanteeseensa hyvin sopivia ja toimivia palveluita. Ne mahdollistaa olemassa oleva tai syntyvä sosiaali- ja terveyspalvelujen markkinatarjonta, jolla toimii useita osaavia palvelun tuottajia. Maakuntien päätökset palveluiden hankkimisesta yksittäiselle asiakkaalle kuitenkin vasta ratkaisevat sen, toteutuuko asiakkaan valinnanvapaus. Valinnanvapaus ja palvelun toteuttaminen asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla tulee oletettavasti vähentämään hankintakilpailutusten tarvetta. Asiakas pystyy suunnittelemaan ja saamaan palvelunsa pidemmän aikaa samalta palvelun tuottajalta esimerkiksi asumispalveluissa. Tämä on merkittävä parannus nykytilaan.

Osa pitkäaikaissairaista tarvitsee välttämättä palveluja, joiden kysyntä markkinoilla on niin vähäistä, että kilpailevaa palvelutuotantoa ei synny. Heille ei tosiasiallisesti tule valinnanvapautta. He saavat palvelut joko ainoalta palvelun tuottajalta tai maakunnan liikelaitokselta.

Esityksen malli on vaikeasti hahmottuva ja pirstaleinen sekä monien toimijoiden valintaa edellyttävä. Asiakas

voi käyttää valinnanvapauttaan vain, jos hänellä on kyky hahmottaa palvelujärjestelmä ja sen toimintaperiaatteet, riittävästi tietoa tarvitsemistaan palveluista, vertailukelpoista tietoa eri palvelun tuottajista ja niiden palvelun laadusta sekä taito muodostaa palvelujen tuottajista itselleen toimiva kokonaisuus. Riskinä on se, että kaikki asiakkaat eivät kykene tähän. Siksi asiakkaille on oltava maksutonta asiantuntevaa ohjausta ja neuvontaa sekä palveluohjausta, joka toteutetaan asiakkaan ehdoilla tarvittaessa jopa osana asiakkaan arkea. Asiakkaiden tuen tarve tulee kasvamaan merkittävästi esitetyssä järjestelmässä. Asiakkaiden ohjaukseen ja neuvontaan on panostettava riittävästi. Jos asiakkaan hoidon ja palvelujen tarpeeseen vastataan liian myöhään, hänen vaikeutensa ovat kasautuneet ja lisääntyneet. Silloin tarvittavat palvelut ovat pitkäkestoisempia, raskaampia ja kalliimpia.

Maakunnan on asetettava yksityisille palvelun tuottajille ehtoja ja korvauserusteita, joilla varmistetaan niiden sijoittuminen ja palveluiden tuottaminen myös muille kuin ns. paremmille alueille ja terveemmälle väestölle. Esityksen mukaan maakunnan asukkaat, jotka eivät ole valinneet sote-keskustaan, ohjataan vuonna 2023 heitä lähimpänä toimivan sote-keskuksen asiakkaiksi. On hyvä, että jokainen asiakas ohjautuu sote-keskuksen asiakkuuteen. Osa asiakkaista jättää valinnan tekemättä, koska he eivät kykene siihen. Esityksen perusteluihin ja solmittaviin sopimuksiin on syytä lisätä toimintaohjeita heidän tarpeidensa selvittämiseksi ja niihin vastaamisesta.

Esityksessä on hyvää se, että maakunnan liikelaitos vastaa asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista ja asiakkassuunnitelman laatimisesta muissa kuin sote-keskuksen palveluissa. Maakunnan vastuu asiakkaan palvelujen kokonaisuuden toimivuudesta on myös erittäin tärkeä.

Asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin osalta kuvataan, että näiden palveluiden tuottajat voivat myydä asiakkaalle asiakasmaksullisten palveluiden lisäksi muita palveluita. Osa asiakkaista on haavoittuvassa asemassa olevia. Heidän kykynsä arvioida itsenäisesti lisäpalvelujen tarvettaan ja niistä maksettavaksi tulevia maksuja voi olla rajallinen. Siksi maakunnan tulee ohjeistaa palvelun tuottajia näiden palvelujen mainonnan ja myymisen menettelytavoista.

Asiakkaan palvelun tarvetta vastaavien sote-palvelujen asiakasmaksujen tulee edelleen olla kohtuulliset. Asiakkaan itsensä maksettavaksi ei saa jäädä niistä muita maksuja.

Kiinnitämme huomiota harvinaista neurologista sairautta sairastavien tilanteeseen. Heille ei käytännössä synny sairauden aiheuttaman diagnosoinnin, hoidon ja kuntoutuksen osalta palvelun tuottajan valinnanvapautta Suomessa, koska markkinoilla ei ole eikä taida syntyä riittävästi kysyntää eikä osaamista. Siksi terveydenhuollon palveluja tulee harvinaissairauksien osalta voida keskittää, erittäin harvinaisten sairauksien osalta jopa kansainvälisesti.

Oikea-aikaisella ja asiakaslähtoisellä palvelulla ja hoidolla voidaan tukea etenevää sairautta sairastavien toimintakykyä ja hyvinvointia ja siten vähentää tai lykätä heidän tulevien soite-palvelujen tarvettaan. Asiakkaan tulee saada tarvitsemansa palvelut ja hoidot käyttöönsä toimivina palvelu- ja hoitoketjuina. Valinnanvapauden järjestelmää tulee yksinkertaistaa. Uudistetun järjestelmän tavoitteena tulee olla terveydenhuollon ja sosiaalihuollon peruspalveluiden asiantuntemuksen lisääminen sekä niiden tuottamisen edellytysten vahvistaminen ja palvelujen aito asiakaslähtöinen integraatio.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaiden valinnanvapaus ja mahdollisuudet hakeutua palvelujen piiriin eivät toteudu yhdenvertaisesti. Sopivan palvelun saanti perustuu aina hyvin tehtyyn palvelutarpeen arviointiin joko sote-keskuksessa/hammashoitolassa tai maakunnan liikelaitoksessa. Esitetty valinnanvapaus -järjestelmä on monimutkainen ja sen käyttäminen edellyttää asiakkaalta useita valintoja. Asiakkaalla on oltava riittävä kyky ja taito hahmottaa järjestelmä tai hänellä pitää olla toisen antamaa ohjausta ja neuvontaa, jotta hän voi hankkia tarvitsemansa ja itselleen sopivan palvelun tuottajalta. Harvoin palvelua tarvitsevalle maakunnan perustason suoran valinnan palvelun (sote-keskus tai hammashoitola) saaminen on lähes varmaa. Asuinmaakunnasta tai sen alueesta riippuen asiakkaalla voi olla valittavanaan yksi tai useampi palvelun tuottaja. Palvelun laatua ja sopivuutta asiakas ei useinkaan pysty luotettavasti selvittämään ennen valintaansa. Asiakkaalla on oikeus valita sote -keskus koko maan alueelta, joten periaatteessa asiakas voi valita itselleen parhaita palvelua tuottavan keskuksen. Tosiasiassa kuitenkin matkustaminen ja esimerkiksi paljon palveluita tarvitsevien kohdalla matkustamisesta aiheutuvien matkakulujen korvaamiskäytännöt rajoittavat asiakkaan valinnanvapautta. Asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palveluissa asiakkaan maakunnan asuinalueella on oltava useita palvelun tuottajia, jotta valinnanvapaus voi toteutua. Asiakas valitsee aina palvelun tuottajan käytettävissään olevalla tiedolla. Palvelun laatua ja sopivuutta asiakas ei useinkaan pysty luotettavasti selvittämään ennen valintaansa. Palvelun tuottajien palvelujen palveluvalikoiman tulisi olla sellainen, että se vastaa asiakkaiden palvelutarpeeseen vakiintuneiden hoito- ja hoivakäytäntöjen mukaisesti ja antaa mahdollisuuden myös uusien tutkimusten perusteella vaikuttaviksi havaittujen hoito- ja hoivapalvelujen markkinoille tuloon. Sote-palveluista perittävien asiakasmaksujen tulee pysyä kohtuullisina, jotta myös paljon palveluja tarvitsevat voivat käyttää niitä. Säästötavoitteita ei tule toteuttaa sote -palveluiden palveluvalikoimaa supistamalla eikä asiakkaalta perittävillä kohtuuttomilla asiakasmaksuilla. Asiakasmaksuilla on oltava koko maassa samat enimmäissummat, ei maakuntakohtaiset, jotta kansalaisten yhdenvertaisuus voi toteutua. Maakunnan on voitava periä enimmäissummia pienempiä asiakasmaksuja omalla päätöksellään. Asiakasmaksulainsäädäntöä uudistettaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että säännöksissä on mahdollisuudet asiakasmaksujen kohtuullistamiseen ja perimättä jättämiseen. Maakunnan tulee myös oma-aloitteisesti soveltaa niitä, jos maksut vaarantavat asiakkaan toimeentulon ja johtavat toimeentulotuen hakemiseen taikka estävät tarpeelliseksi

todetun palvelun käyttämisen.

Pidämme erittäin huonona sitä, että esityksen perusteluihin on asiakaseteliä koskevaan 24§ kirjattu seuraavasti: Asiakas voisi halutessaan käyttää omia varojaan ja maksaa asiakasetelin arvon lisäksi itse lisäpalveluita. Tällöin hän maksaisi itse palvelun hinnan ja asiakasetelin erotuksen. Ehdotamme kirjauksen poistamista perusteluista. Se voi ohjata asiakasetelin arvon määrittämiseen siten, että asiakas ei saa sillä omaa tarvettaan vastaavaa palvelua. Perusteluissa on käytetty ilmaisua tavanomaisen peruukin hankinta, joka katettaisiin asiakasetelillä. Esimerkissä asiakkaalle on annettu mahdollisuus hankkia omalla rahoituksellaan kalliimpi peruukki. Peruukki on tällöin lääkinnällisen kuntoutukseen kuuluva apuväline. Niiden käyttöön luovuttamisesta annetussa asetuksessa korostetaan apuvälineen yksilöllistä luonnetta. Tämän vuoksi esitämme perustelujen kirjauksessa olevan sanan tavanomainen muuttamista.

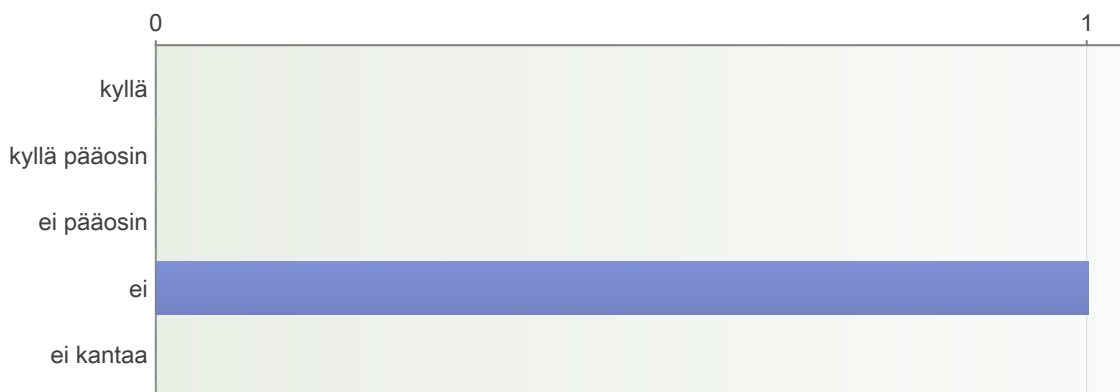
Perusteluihin on lisättävä maininta apuvälineen korjaus- ja kunnossapitokustannuksien korvausvastuusta. Jos apuväline on hankittu asiakasetelillä, niiden tulee sisältyä hankintaa koskevaan asiakaseteliin tai niistä tulee tarvittaessa antaa oma erillinen asiakaseteli. Maakunnan liikelaitos voi vastata niistä myös muilla tavoin esim. ostopalveluna tai omana toimintanaan.

Asiakkaan oikeus vaihtaa palvelun tuottajaa palvelun laatuun liittyvien syiden, henkilöiden keskinäisen ristiriitojen taikka muiden erityisten syiden perusteella on perusteltua kirjata omaan erilliseen pykälään. Jotta todellinen valinnanvapaus toteutuisi ja asiakas voisi valita itselleen sopivan palvelun, pitää myös terveydenhuollon palvelujen käyttämisestä aiheutuvien tarpeellisten matkakustannusten Kelan korvaukset määrittää uudelleen

Harvinaista neurologista sairautta sairastavilla ei tosiasiallisesti tule syntymään terveydenhuollonpalvelumarkkinoita, joilta he valitsisivat sopivan palvelun tuottajan diagnoosin, hoidon tai kuntoutuksen saamiseksi. Siksi korostamme näiden palvelujen keskittämistä riittävän osaamisen varmistamiseksi.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen tavoitteet perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sekä terveyden- ja sosiaalihuollon integraatiosta eivät pääosin toteudu esitetyillä toimintatavoilla. Tietämys sote-keskuksen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöjen välillä toistensa toiminnasta saattaa aloittaa integraatiota. Miten integraatio jatkossa syvenisi, ei selviä esityksestä Henkilökohtaiseen budjettiin sisältyy ajatus asiakkaan palvelujen uudeltaisesta ja yksilöllisestä sisällöstä, joten se ainoastaan saattaa mahdollistaa integraatiota laajastikin. Sen toteutuminen jää maakuntien ratkaistaviksi.

Uudistus saattaisi lisätä asiakkaan mahdollisuutta saada omaan tilanteeseensa ja tarpeeseensa paremmin yhteen sovitettuja palveluita. Mutta se edellyttää usean yksityiskohdan uudelleen arviointia. Yhteen sovitettujen palveluiden toteutumisen mahdollistaa hyvin suoritettu asiakkaan palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma. Asiakkaalla, kaikilla asiakkaan sote-palvelujen järjestäjillä ja tuottajilla pitää olla selkeä ja yhtäläinen tieto ko. suunnitelmaan kirjatuihin asiakkaan tarpeista sekä niihin vastaavista palveluista. Palvelujen tuottajilla on oltava velvollisuus sovittaa palvelunsa yhteen asiakkaan muiden palveluiden kanssa. Menettely estää ns. osaoptimoinnin. Asiakkaan hoito- ja palvelukokonaisuuden ja -ketjujen toimivuutta on käytännön kokemusten perusteella arvioitava ja kehitettävä. Lisäksi asiakkaan tulee saada tarpeensa mukaista maksutonta palveluohjausta prosessin kaikissa vaiheissa. Näin toimimalla saataisiin asiakkaalle hänen tarpeisiinsa vastaava ja toimiva palvelujen ketju ja kokonaisuus. Hyvin integroiduista palveluista tulisi todennäköisesti kustannussäästöjä palvelujen järjestäjälle ja asiakkaalle.

Yksittäisen asiakkaan asiakassuunnitelman juridinen merkitys edellyttää säännösten tarkentamista, jotta edellä kuvattu vaikuttavuus saavutetaan. Sosiaalihuoltolain 39 § mukaan muiden hallinnonalojen palvelujen yhteensovittaminen voidaan tehdä asiakkaan suostumuksella.

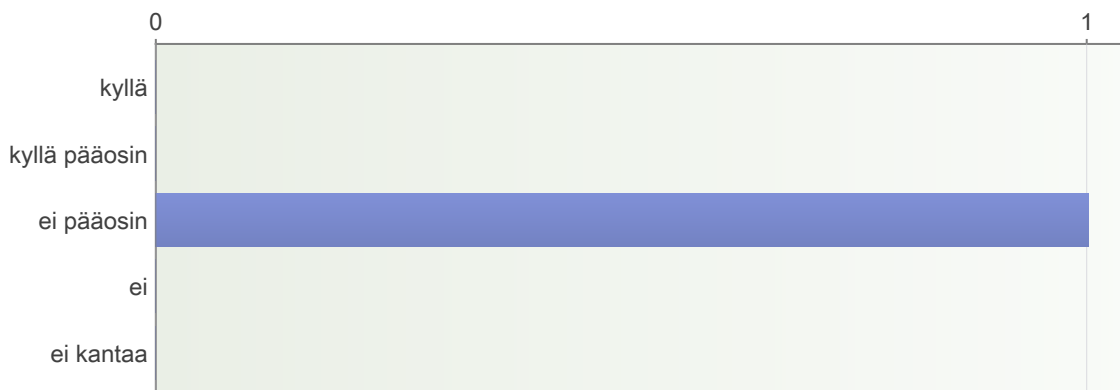
Integraation toteutuminen hoitokokonaisuuksissa ja palveluketjuissa edellyttää maakunnalta myös uusien sote-toimintamallien kehittämistä. Maakuntastrategioiden ja palvelun tuottajien kanssa solmittavien sopimusten tulisi sisältää sopijaosapuolia velvoittavia vastuita palvelujen yhteensovittamisesta ja kehittämistoiminnasta. Maakunnan liikelaitoksen on jatkossa seurattava asiakasryhmien toteutuneita yhteen sovitettuja palveluita ja arvioitava niiden toimivuutta sekä saadun tiedon perusteella kehitettävä yleistä toimintamallia ja tarvittaessa ohjattava palvelun tuottajia. Integroitujen palvelukokonaisuuksien suunnittelu, valmistelu ja käyttäminen lisäisi hallinnollista työtä, joka ainakin lyhyellä aikavälillä tarkasteltuna tuo palvelutuotannolle ja maakunnan liikelaitokselle kustannuksia. Pitkällä aikavälillä niistä kuitenkin saattaa tulla säästöjä.

Kaikkien asiakastietojen pitää tarvittavilta osin olla kaikkien osallisten käytettävissä. Tiedot on tallennettava valtakunnalliseen asiakas- ja potilasrekisteriin. Toimiva asiakastietojärjestelmä on siksi kehitettävä ennen kuin varsinainen palvelutoiminta aloitetaan ja se ei tule onnistumaan tavoitteena olevalla aikataululla.

Maakuntien strategioiden sekä hoitokokonaisuuksien ja palveluketjujen edellyttämien sopimusmallien laatiminen ja käyttöönotto esitetyssä aikataulussa on haasteellista

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kunnissa on jo aiemmin tehty toimenpiteitä horisontaalista integraatiota kohti yhdistämällä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelut samaan organisaatioon. Vertikaalista integraatiota on toteutettu julkisessa terveydenhuollossa tekemällä esimerkiksi perusterveydenhuollolle ja erikoissairaanhoidolle yhteisiä hoitoketjuja mm. diabeteksen ja verenpainetaudin hoitoon.

Valinnanvapausjärjestelmässä tuottajakunnan moninaisuus vaikeuttaa merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon integraation toteutumista. Integraatioiden toteutuminen ja onnistuneen tuloksen saaminen edellyttää uudenlaista johtamista ja toimintatapojen luomista ja niiden viemistä käytännön työhön, jotta niillä saadaan aikaan tosiasiallista vaikuttavuutta.

Organisaatiotason integraatiota toteutetaan esityksessä nyt yksittäisten asiakkaiden asiakassuunnitelmien avulla. Maakunnan liikelaitoksella on vastuu yksittäisen asiakkaan palvelujen keskinäisestä integroinnista. Mutta henkilökohtaisessa budjetissa asiakas itse vastaa asiakassuunnitelman perusteella saamiensa palveluiden integroinnista itselleen sopivalla tavalla.

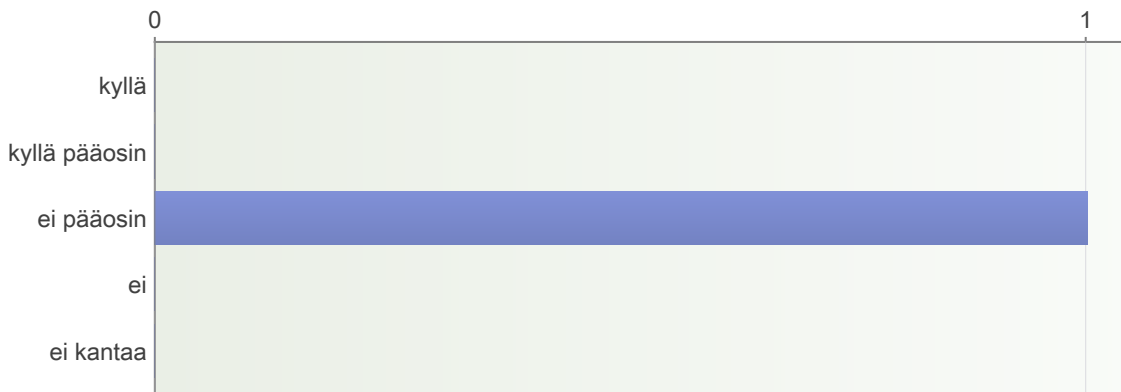
Esitys saattaa antaa mahdollisuuden integraatioihin mutta jättää avoimeksi miten käytännössä ne toteutetaan ja miten palvelut toteutuvat. Maakuntien toimintamallit saattavat poiketa toisistaan ja siten asiakkaiden saamat integroidut palvelut muodostuvat myös erilaisiksi.

Integraatiomallien tulisi kuitenkin mahdollistaa paikallisten olosuhteiden ja toimijoiden huomioiminen sekä vastata yksittäisenkin asiakkaan tarpeisiin.

Integraation jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota vaikutusarviossa esiin otettuihin asioihin: palveluntuottajien taloudelliset kannusteet tavoitteiden saavuttamiseksi, palveluntuottajien velvoite jakaa saamaansa informaatiota muille toimijoille sekä varmistaa tuotettujen palveluiden laatu mm. huolehtimalla henkilöstön pätevydestä.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet sote-keskus palveluntuottajan kanssa määräytyvät tehdyn sopimuksen perusteella. Siksi ne voivat vaihdella huomattavastikin maakunnittain. Asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palvelun tuottaja sitoutuu ilmoituksellaan maakunnan liikelaitokselle palvelun tuottamisen ehtoihin ja korvaukseen asiakkaalle laaditun asiakassuunnitelman mukaisesti. Näin ollen asiakassuunnitelman kirjaukset määrittävät järjestämisvastuuta. Käytännössä maakunnan ohjauksen ja valvonnan toteuttaminen näiden palveluiden tuottajien osalta saattaa olla vaikeaa.

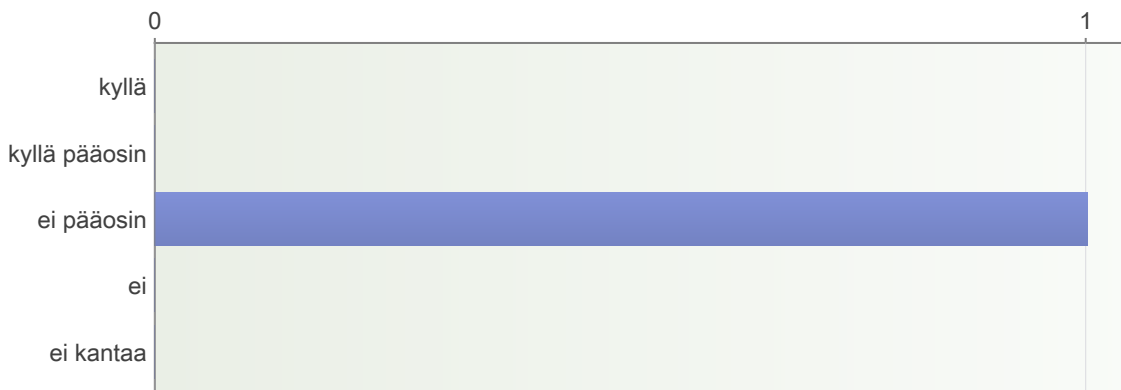
Maakunnilla on viimekätinen vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiosta ja toimivista hoitoketjuista. Maakunnan liikelaitos vastaa siitä, että asiakassuunnitelma muodostaa asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Palvelujen tuottajien moninaisuus ja järjestelmän pirstaleisuus vaikeuttaa maakunnan järjestämisvastuun ja palvelujen integraation toteutumista.

Maakunta päättää sote-keskusten eri erikoisalojen konsultaatio- ja avovastaanottopalvelujen laajuudesta siten, että se vastaa maakunnan asukkaiden tarpeisiin. Lisäksi maakunnan tulee säännöllisesti seurata palvelujen riittävyttä ja tarjontaan. Vuoden 2022 alusta sote-keskuksissa on oltava näitä palveluista vähintään sisätautien, lastentautien, geriatrian ja silmätautien. Useampien erikoisalojen palveluiden tarjonnan vaatimus voisi käytännössä muodostua maakunnalle mahdottomaksi toteuttaa palvelun tarjoajien vähäisyyden vuoksi. Kansalaisten yhdenvertaisuus ei siten välttämättä toteudu sote-keskusten palveluissa.

Esitämme kuitenkin psykiatrian ja mielenterveyden sekä päihdehuollon erikoispalveluiden lisäämistä sote-keskuksen välttämättömiin konsultaatio- ja avovastaanottopalveluihin. Niiden tarve ja kysyntä ovat viime vuosina kasvaneet entisestään. Lisäksi useissa terveyskeskuksissa on ollut niitä. Niiden oikea-aikaisella yhdistämisellä perusterveydenhuollon potilastyöhön on saatu aikaan hyviä tuloksia.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yksittäisen maakunnan sisällä olennaista on sen palvelustrategiaan sisällytettävät uudistusta edellyttävien tai tukevien tavoitteiden esiin ottaminen, suunnittelu, valmistelu, tekeminen ja niiden vaikuttavuuden seuranta. Palveluntuottajien kilpaillessa asiakkaista on mahdollista, että ne kehittävät erilaisia ja uusia toimintatapoja sekä palveluinnovaatioita.

Sote-palvelujen integraation toteutuminen edellyttää kaikkien toimijoiden toimintatapojen uudistumista. Palveluntuottajien kanssa solmittavien sopimuksien ja annettavien palvelujen sisältö tulee ohjaamaan kehitystä. Maakuntien palveluntuottajille maksamien korvausten perusteetkin ohjaavat palveluntuottajien toimintaa. Koska nämä jäävät maakuntien päätettäväksi, on vielä mahdotonta arvioida lakiluonnoksen vaikutuksia.

Palveluntuottajien yritystoiminnan liikesalaisuudet ja mahdolliset tuotesuojaukset sekä yritystoiminnan kannattavuuden ja voiton tavoittelu saattavat rajoittaa keksittyjen uusien toimintatapojen laajenemisen kaikkien alan toimijoiden käyttöön.

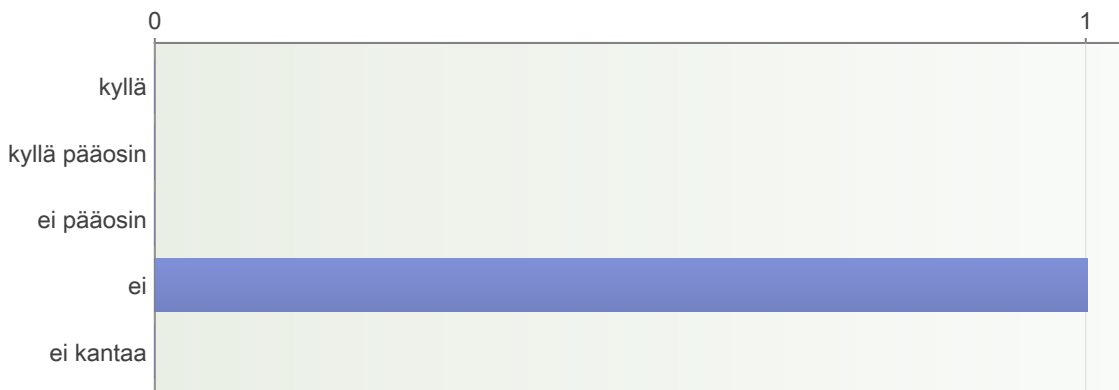
Erikoistuneen ns. syväosaajana toimivan palveluntuottajan osaamisen perusteella voi maakunta saada kehityshankkeiden tai vastaavien avulla käyttöönsä hyvin toimivia ja käytössä jo testattuja uusia palveluja ja toimintatapoja.

Valtion rahoituksessa maakunnalle ja maakunnan korvauksessa palveluntuottajalle on erikseen huomioitava ns. innovaatiokorvaus tai -rahoitus, kun organisaatio kehittää toimintaansa tai palveluitaan. Lisäksi on oltava kannustimia, jotka tukevat nykyisten hallinnollisten rajojen ylittävää integraatiota kuten perusterveydenhuolto - erikoissairaanhoido ja terveydenhuolto - sosiaalihuolto.

Arviointi- ja saavutettavuuskriteerit on asetettava siten, että kustannustehokkuuden lisäksi huomioidaan myös asiakkaan saamaa hyötyä toimintatavoista ja palveluista.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen alkuvaiheessa kustannusten kasvun hillintää on vaikea saavuttaa. Esitetty palvelurakenne sisältää paljon hallinnollista työtä, joka lisää järjestelmän kustannuksia. Uudistus edellyttää valtakunnallisia tiedonhallintajärjestelmiä, jotka mahdollistavat valinnanvapauden käyttöönoton. Asiakastietojärjestelmien tulee toimia saumattomasti maakunnan ja palvelun tuottajien kesken sekä tarvittaessa maakuntien ja valtion välillä. Maakunnallisten rekisterien ja valtakunnallisen rekisterin luominen, ylläpito ja seuranta vaativat hallinnollisia resursseja. Myös maakunnan ja tuottajien välisten sopimusten seuranta edellyttää järjestelmä- ja henkilötyötä.

Esitetty pirstaleinen monituottaja-malli hankaloittaa sote-palveluiden integraation toteuttamista.

Palvelurakenteen uudistukseen on sisällyttävä tarkoituksenmukainen toimijoiden työnjako, jotta vältetään päällekkäisiä investointeja ja päällekkäisiä palveluja. Yleisiä ja asiakaskohtaisia saumattomia palvelukokonaisuuksia ja -ketjuja on luotava ja otettava käyttöön. Asiakkaiden oikea-aikaiseen ja sisällöllisesti oikeaa tietoa sisältävää palveluohjaukseen ja neuvontaan tulee panostaa merkittävästi nykyistä enemmän ja organisoidummin. Se lisää ensin kustannuksia mutta voi luoda säästöjä tulevaisuudessa asiakkaan ohjautuessa oikeaan palveluun oikea-aikaisesti.

Kustannusten hillitsemiseksi tulee paljon palveluita käyttävien ja heikoimmassa asemassa olevien asiakkaiden kokonaistilanteen selvittämiseen panostaa sekä lisätä merkittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota heidän palveluissaan.

Maakunnan liikelaitoksen tarjoaman julkisen terveydenhuollon tehtävänä ovat terveydenhuollon valmiuden ylläpito (esim. päivystys ja kiireelliset leikkaukset) ja vaikeiden sairauksien hoito. Olisi kustannustehokasta käyttää näiden sairaaloiden kapasiteettia myös kiireettömään hoitoon. Erikoissairaanhoidon asiakasseteli voi vähentää sitä tai estää sen ja synnyttää päällekkäisiä rakenteita kiireelliselle ja kiireettömälle hoidolle.

Sote -palvelujen hallintorakennetta on kehitettävä, että saavutetaan pääosiltaan johdonmukainen ja selkeä palvelujen järjestämismalli, joka voisi olla käytössä kaikissa maakunnissa. Maakunnan erityispiirteet kuten väestön ikärakenne tai välimatkat, voisivat antaa mahdollisuuden poiketa mallista. Lisäksi pitää arvioida onko taloudellista, että jokainen maakunta luo oman organisaation vai olisiko kokonaistaloudellisempaa, että maakunnat tekisivät nyt esitettyä enemmän yhteistyötä lähimaakuntien tai muiden tarkoituksenmukaisten

maakuntien kanssa.

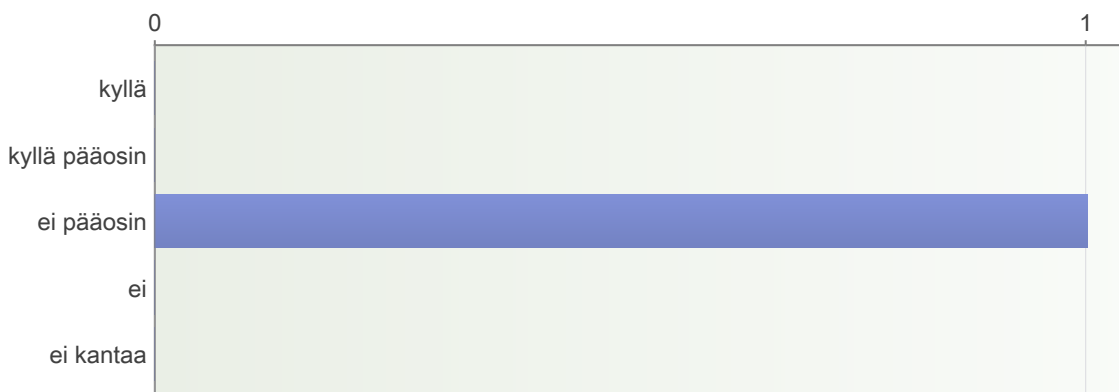
Osalla maakunnan asukkaista on sellaisia sote- palvelujen palvelutarpeita, jotka edellyttävät erityisosaamista. Suuremmat asiakasmäärät keskitetyssä yksikössä mahdollistavat palvelun tuottajien ja henkilökunnan osaamisen keskittämisen, erikoistumisen ja kehittämisen. Keskitettyjen erityisosaamisyksikköjen perustamista tulee vielä arvioida. Ne voisivat hoitaa asiakkaan palvelutarpeista vain erikoisosaamista vaativat palvelut. Sen sijaan muihin asiakkaan tarpeisiin vastattaisiin maakunnan palvelujärjestelmän palveluilla, jotka tarvittaessa voisivat konsultoida keskitettyä yksikköä.

Kolmen miljardin euron säästötavoitteen saavuttamista esityksen mukaisella mallilla pidämme epävarmana. Pelkäämme, että säästöä tavoitellaan supistamalla terveydenhuollon palveluvalikoimaa ja rajaamalla sosiaalihuollon palvelujen saantia joko lakien sisällöllisillä muutoksilla tai soveltamiskäytännöillä. Lisäksi epäilemme, että asiakasmaksuihin tulee korotuspaineita säästötavoitteen vuoksi.

Pidemmällä aikavälillä kustannussäästöt saattavat olla mahdollisia palveluihin pääsyn nopeutuessa ja palvelu- ja hoitokokonaisuuksien ja -ketjujen integraation toteutuessa, mikäli esitettyä järjestelmää vielä kehitetään ja se toimisi odotetulla tavalla.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asukkaille on tärkeää, että maakunta turvaa sote-palveluiden saannin, jos muita palveluntuottajia ei ole sote-keskuksen tai hammashoitolan palveluissa. Maakunnan oma palvelutuotanto on aina siis suunniteltava, resursoitava ja aloitettava. Tällainen varautuminen on osittain epätarkoituksenmukaista ja kallis resurssien päällekkäisyyden vuoksi. Se ei toteuta asiakkaan valinnanvapautta eikä palvelujen saannin yhdenvertaisuutta vaikka turvaa palvelut asiakkaalle.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaan sote-keskuksen sosiaalihuollon ammattihenkilön tehtävänä olisi asiakkaiden neuvonnan ja ohjauksen lisäksi tiedottaa ja informoida muuta henkilöstöä sosiaalihuoltoon liittyvistä asioista ja toimintatavoista.

Esitykseen on lisättävä, että sote-keskukseen on palkattava riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä ottaen huomioon sen toiminnan laajuus ja asiakaskunnan palvelutarpeet. Sosiaalihuollon palveluiden puuttuminen sote-keskuksesta kyseenalaista horisontaalisen integraation, joka on uudistuksen keskeinen tavoite.

Pidämme erittäin tärkeänä, että sote-keskuksissa asukkaille annettava neuvonta ja ohjaus kirjataan asiakastietojärjestelmään vaikka sosiaalihuollon asiakkuutta sen perusteella ei synnykään.

Kirjausten tulee sisältää ainakin tiedot asiakkaasta ja neuvonnan ja ohjauksen antajasta, asiakkaan keskeisistä tarpeista, palvelut ja tuet, joista hänelle kerrottiin sekä mihin ja miten hänet ohjattiin.

Lääkinnällisen kuntoutuksen palvelujen osalta säännöstä tulee selkiyttää. Nyt siihen sisältyy kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi. Näiden suorittamista varten sote-keskuksessa voisi yksityiskohtaisten perustelujen mukaan olla fysioterapeutteja. Siten terapeuttien antaman kuntoutuksen kuten fysioterapian toteuttaminen jää maakunnan liikelaitoksen tehtäväksi. Yksityiskohtaisten perustelujen kirjauksen mukaan maakunnan liikelaitoksen vastuulle jäisi myös apuvälinepalveluiden organisointi, josta maakunnan liikelaitos sopii sote-keskus palvelun tuottajien kanssa yhtenäisten periaatteiden mukaan. Se,

ovatko nämä yhtenäiset periaatteet maakunnalliset vai valtakunnalliset, jää avoimeksi.

Katsomme, että perusteiden tulee olla valtakunnalliset. Korostamme, että apuvälineen tarve tulee arvioida käyttäjälähtöisesti, oikea-aikaisesti ja yksilöllisesti kuten lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden käyttöön luovutusta koskevaan asetukseen on kirjattu. Asiakkaan tulee saada tarvitsemansa kuntoutuspalvelut ja

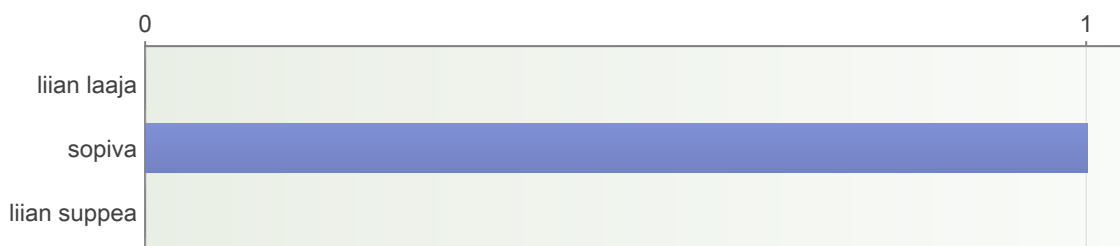
apuvälineet selkeän asiakkaille tiedotettavan työajan mukaisesti joko palvelun tuottajilta tai liikelaitokselta.

Asiakkaiden oikeus saada lääkinnällisen kuntoutuksen palveluja sote-keskuksista, maakunnan liikelaitokselta tai palvelun tuottajilta tulee kirjata valinnanvapauslain säännöksiin maakuntia velvoittavilla kirjauksilla. Lääkinnällisten kuntoutuspalvelujen osalta se on mahdollista vasta, kun kuntoutuksen uudistamisen lainsäädäntö on vahvistettu.

Pidämme hyvänä, että esitetyn mukaan maakunnan vastuulla on järjestää erikoisalojen konsultaatio- ja vastaanottopalveluita sote-keskukseen ainakin sisätautien, lastentautien, geriatrian ja silmätautien erikoisaloilta. Ehdotamme säännökseen lisättäviksi ainakin päihde- ja mielenterveyspalvelut. Päihde- ja mielenterveyspalveluita on nykyisin jalkautettu terveysasemien palveluihin erikoissairaanhoidon, kuntien ja järjestöjen yhteistyönä. Näistä on saatu hyviä kokemuksia. Uutena ainakin kokeiluihin ehdotamme sosiaalihuollon vammaispalvelujen konsultointien lisäämistä sote-keskuksen palveluihin. Paljon palveluita tarvitsevista asiakkaista merkittävä osa käyttää myös sosiaalihuollon vammaispalveluja. Asiakkaan kokonaistilanteen arvioinnilla palvelutarpeen kartoituksessa löytynee synergiahyötyjä, joiden avulla asiakas saa kustannustehokkaan palvelukokonaisuuden.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

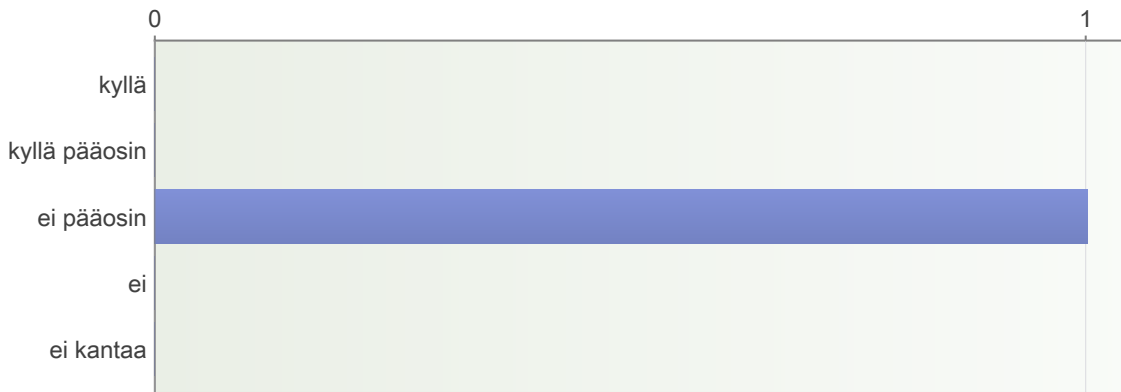
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Emme ota kantaa tähän asiaan lainkaan.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Esityksessä sote-keskuksen ja hammashoitolan palvelut on nyt määritelty paremmin kuin aiemmassa esityksessä. Esityksessä ei ole kuvattu riittävän selvästi, mitkä palvelut kuuluvat maakunnan liikelaitoksen palveluihin.

Esityksessä todetaan erikseen, että sisätautien, lastentautien, geriatrian ja silmätautien erikoisalojen konsultaatio- ja avovastaanottopalvelut pitää kaikissa maakunnissa siirtää vuoden 2022 alusta alkaen sote-keskuksiin saataville. Muiden lääketieteen erikoisalojen siirtämisestä sote-keskuksiin maakunta voisi päättää itsenäisesti.

Asiakkaiden oikeus saada lääkinnällisen kuntoutuksen palveluja sote-keskuksista, maakunnan liikelaitokselta tai palvelun tuottajilta tulee kirjata valinnanvapauslain säännöksiin. Lääkinnällisen kuntoutuksen kuntoutuspalvelujen ja apuvälineiden osalta 18 §:n sisältöä on täsmennettävä ja kirjattava nyt yksityiskohtaisissa perusteluissa olevat asiat pykälään sekä kuntoutuksen uudistamiseen liittyvän valmistelussa olevan lainsäädännön mahdollisesti edellyttämät lisäykset.

Hoitotarvikejakelu jäänee maakunnan liikelaitoksen vastuulla. Siitä on tarkoituksenmukaista säätää tässäkin laissa, jotta asiakkaan valinnanvapauden toteutuminen tulee arvioiduksi ja huomioiduksi.

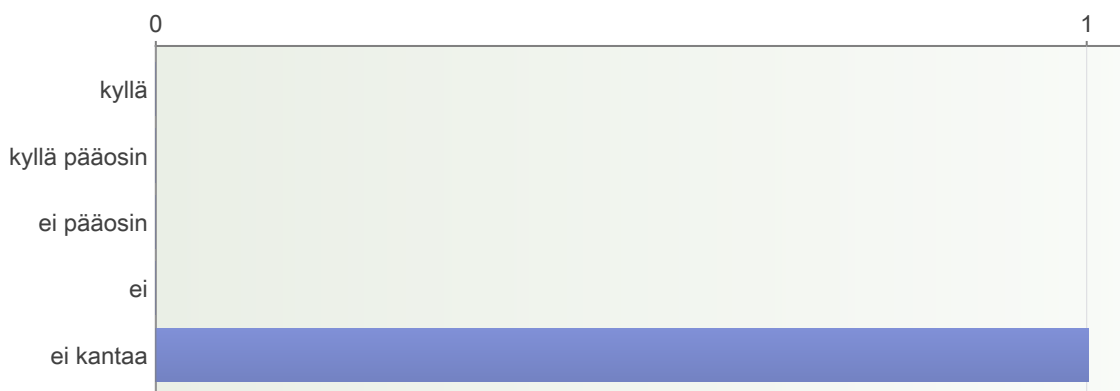
Uudistuksesta ja maakunnan tekemistä ratkaisuksista suoran valinnan palveluiden tuottamisesta ja maakunnan liikelaitoksen palveluista sekä näissä asioimisesta on tiedotettava asiakaslähtöisesti. Maakunnan asukkailla tulee olla selvä käsitys mistä ja miten tarvittavaa sote -palvelua saa. Asiakkaille on järjestettävä riittävästi ohjausta ja neuvontaa palveluiden hakemiseen, hankkimiseen (tuottajan valintaan) ja käyttämiseen.

Maakunnalla on esityksen mukaan velvoite arvioida palveluiden saatavuutta alueellaan.

Esitykseen tulee lisätä toimivien palveluntuottajien velvollisuus ilmoittaa mahdollista ongelmista palvelujen saatavuudessa esim. tietyillä alueilla sekä mekanismista, jolla palveluja käyttäviä asiakkaita voidaan aidosti kuulla asiasta esim. asiakasraadit tai kuulemistilaisuudet.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

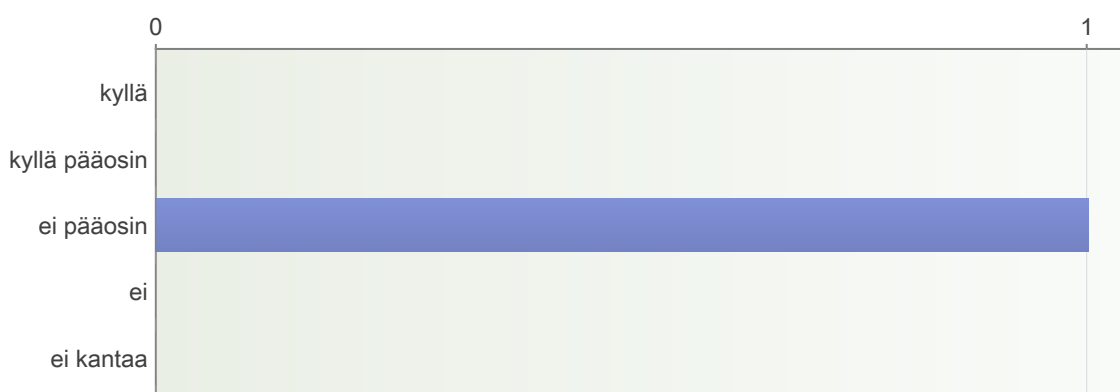

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukainen maakuntien ja niiden liikelaitosten laaja toimintavapaus johtaa siihen, että kansalaisten asiakkaana saama sosiaalihuollon asiakaspalvelu ja palvelukokonaisuudet tulevat olemaan hyvin erilaisia maakunnittain.

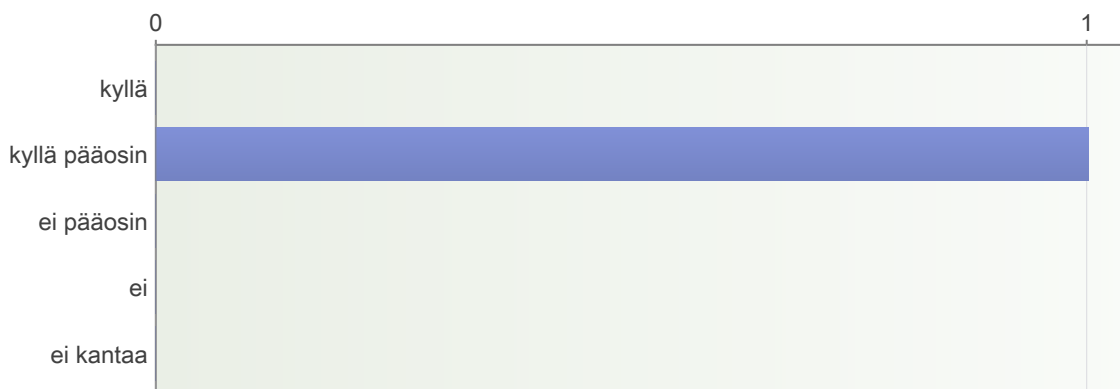
Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon integraatio ei esityksen mukaisena toteudu parhaalla mahdollisella tavalla vaikka uudistuksen keskeisenä tavoitteen oli sen avulla vahvistaa sote-keskusten toimintaa. Terveyden- ja sosiaalihuollon toimintaympäristöt ja työskentelytavat ovat niin erilaisia, että esityksessä ei ole integraatioon riittäviä ja toimivia kannustimia.

Asiakaslähtöisen yhteistyön saattaa vuosien aikana saada toimivaksi esityksen mukaisessa toiminnassa lainsäädännöllä, rahoitusratkaisuilla sekä työntekijöiden tietoisuuden lisäämisellä toistensa töiden sisällöstä.

Valtion ja maakuntien lienee syytä luoda rahoitus-, tarkistus- ja valvontaratkaisuja, joiden avulla varmistetaan integraation käytännön toteutuminen ja toimiminen.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan mahdollisuudet valita maakunnan liikelaitos on kirjattu lakiin selkeästi. Asiakkaan liikelaitoksen valintaa rajoittaa kuitenkin se, että ainoastaan asuinmaakunnan liikelaitos on veloitettu järjestämään kotiin vietäviä palveluita. Tällä käytännössä estetään näitä palveluja tarvitsevien valinnanvapauden toteutuminen. Kotiin vietävän palvelun määrittely tulee lisätä lakiin ja kuvata esimerkeillä perusteluissa. Uskomme, että niillä tarkoitetaan asiakkaan kotona annettavaa palvelua kuten kotisairaanhoido tai kotipalvelu.

Erikoissairaanhoidon rakenneuudistus vaikuttaa siihen, missä sairaaloissa tiettyjä toimenpiteitä kuten leikkauksia tehdään tulevaisuudessa. Terveystieteiden palvelun hankkimista muusta kuin asuinmaakunnan liikelaitoksesta saattaa rajoittaa Kelan korvauskäytäntö matkakulujen korvaamisessa. Myös palvelun saannin edellyttämä matkustus voi rasiuksellaan rajoittaa toimintakyvyltään heikentyneen asiakkaan mahdollisuuksia käyttää valinnanvapauttaan.

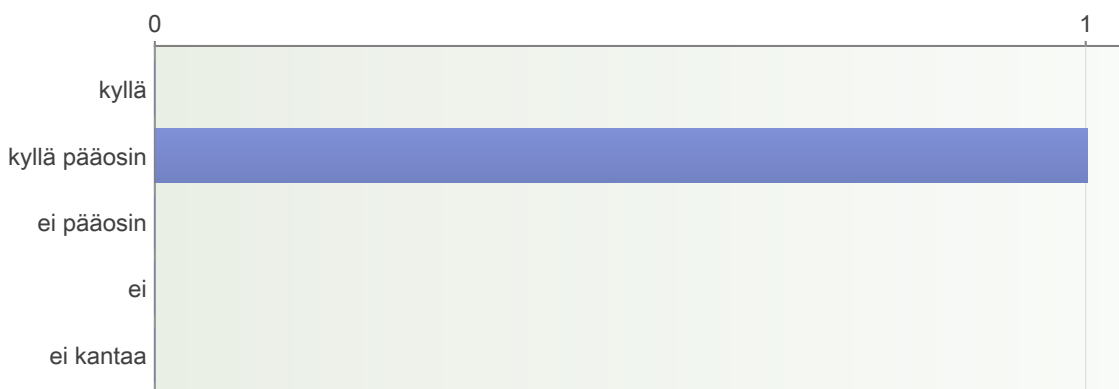
Sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua käyttävien asiakkaiden valinnanvapaus on rajattu, koska heillä on rajoitettu liikkumisalue ko. palvelulla. Siksi he voivat käyttää ainoastaan ko. liikkumisalueella saatavilla olevia sosiaalihuollon palveluja, jos ne edellyttävät käyntejä palvelun tuottajan tiloissa.

Näiden muuttamisen mahdollisuuksia tulee arvioida esityksen jatkovalmistelun yhteydessä.

Käytännössä suurin osa asiakkaista tulee jäämään asuinmaakuntansa liikelaitoksen palvelujen lähimpään toimipisteeseen tai luonnollisten kulkuyhteyksien varrella olevaan toimipisteeseen. Näin todennäköisesti toimivat erityisesti asiakkaat, joiden palvelujen tarve on jatkuvaa ja pitkäaikaista. Liikelaitoksen vaihtaminen edellyttää asiakkaalta tietotaitoa valita toisen maakunnan liikelaitos. Voidakseen valita asiakkaalla on oltava tietoa toisen liikelaitoksen antaman palvelun sisällöstä ja laadusta. Osa asiakkaista tulee tarvitsemaan palveluohjausta, jota tulisi olla maksuttomana ns. matalalla kynnyksellä saatavissa maakunnasta myös tässä valinnassa.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan mahdollisuudet valita maakunnan liikelaitoksen palveluyksikkö on kirjattu lakiin selkeästi. Yksityiskohtaisiin perusteluihin on virheellisesti jäänyt vaihtomahdollisuus vasta vuoden kuluttua edellisestä valinnasta.

Hoitoon osallistuvan terveydenhuollon ammattihenkilön tai sosiaalihuollon työntekijän ohjauksella on oletettavasti suuri vaikutus asiakkaan päätöksentekoon liikelaitoksen palveluyksikön valinnassa.

Terveydenhuollon palvelun hankkimista muusta kuin lähimmästä mahdollisesta liikelaitoksen palveluyksiköstä saattaa rajoittaa Kelan korvauskäytäntö matkakulujen korvaamisessa. Sosiaalihuollon palvelujen osalta kuljetuspalvelun käyttöalueen määrittely saattaa rajata sosiaalihoitolain tai vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua käyttävien asiakkaiden valinnanvapautta, koska heillä on rajoitettu liikkumisalue ko. palvelulla. Näiden muuttamisen mahdollisuuksia tulee arvioida esityksen valmistelun yhteydessä.

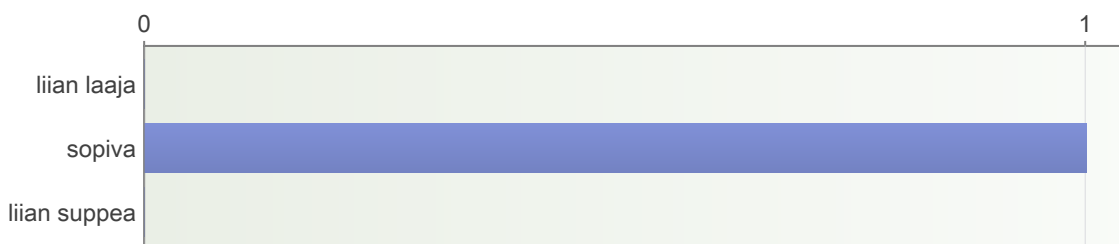
Paljon eri sote-palveluja tarvitsevilla on tosiasiasa rajalliset mahdollisuudet valita muu kuin liikelaitoksen lähin mahdollinen palveluyksikkö.

Käytännössä suuri osa asiakkaista tulee jäämään asuinmaakuntansa liikelaitoksen lähimmän mahdollisen tai luonnollisten kulkuyhteyksien varrella olevan palveluyksikön asiakkaaksi.

Palveluyksikön vaihtaminen edellyttää asiakkaalta tietotaitoa. Voidakseen valita asiakkaalla on oltava tietoa sen antaman palvelun sisällöstä ja laadusta. Näiden osalta osa asiakkaista tulee tarvitsemaan palveluohjausta, jota tulisi olla maksuttomana ns. matalalla kynnyksellä saatavissa maakunnasta tässä asiassa sekä myös koko sote -palvelu kokonaisuudesta maakunnassa.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaan asiakaseteleitä on tarkoitus ottaa käyttöön laajasti sekä sosiaali- että terveydenhuollossa maakuntia velvoittavasti. Maakunnan on otettava asiakasseteli käyttöön säännökseen kirjatuihin palveluissa. Lisäksi maakunta voi päättää sen käyttöön ottamisesta muissakin palveluissa. Lääkinnällisen kuntoutuksen kuntoutuspalvelujen ja apuvälineiden sekä kotisairaanhoidon kuuluvan hoitotarvikejakelun osalta korostamme niitä koskevan lainsäädännön kirjausten velvoittavuuden huomioon ottamista maakunnallisessa päätöksenteossa asiakassetelien käyttöönotossa. Yksityiskohtaisissa perusteluissa on kuitenkin rajattu asiakassetelin saamista joissakin palveluissa. Kotihoidossa on rajattu asiakassetelin käyttöä niiden asiakkaiden osalta, joiden tilanne edellyttää vahvaa ja kiinteää yhteistyötä liikelaitoksen muiden palvelujen, esimerkkinä vaikeasti kehitysvammaisen kotihoito. Asumispalveluiden osalta maakunnalle esitetään rajausoikeutta asiakassetelin käyttöön silloin, kun se on välttämätöntä kustannustehokkaan järjestämisen tai asiakas- ja potilasturvallisuuden vuoksi. Kuitenkin siten, että viime kädessä on arvioitava asiakkaan Esityksen mukaan asiakaseteleitä on tarkoitus ottaa käyttöön laajasti sekä sosiaali- että terveydenhuollossa maakuntia velvoittavasti. Maakunnan on otettava asiakasseteli käyttöön säännökseen kirjatuihin palveluissa. Lisäksi maakunta voi päättää sen käyttöön ottamisesta muissakin palveluissa. Lääkinnällisen kuntoutuksen kuntoutuspalvelujen ja apuvälineiden sekä kotisairaanhoidon kuuluvan hoitotarvikejakelun osalta korostamme niitä koskevan lainsäädännön kirjausten velvoittavuuden huomioon ottamista maakunnallisessa päätöksenteossa asiakassetelien käyttöönotossa. Yksityiskohtaisissa perusteluissa on kuitenkin rajattu asiakassetelin saamista joissakin palveluissa. Kotihoidossa on rajattu asiakassetelin käyttöä niiden asiakkaiden osalta, joiden tilanne edellyttää vahvaa ja kiinteää yhteistyötä liikelaitoksen muiden palvelujen, esimerkkinä vaikeasti kehitysvammaisen kotihoito. Asumispalveluiden osalta maakunnalle esitetään rajausoikeutta asiakassetelin käyttöön silloin, kun se on välttämätöntä kustannustehokkaan järjestämisen tai asiakas- ja potilasturvallisuuden vuoksi. Kuitenkin siten, että viime kädessä on arvioitava asiakkaan oikeus asiakassetelin saamiseen. Epäilemme, että lain perusteluihin kirjatut esimerkit asiakassetelin käytön rajoittamisesta tulevat kategorisesti ohjaamaan maakuntien toimintaa ilman, että kiinnitettäisiin huomiota asiakkaan toiveeseen ja näkemykseen palvelujen yksilöllisestä kokonaisuudesta. Siten ne tosiasiansa estävät tai vaikeuttavat asiakkaiden valinnanvapauden toteutumisen.

Kaikkien asiakassetelillä hankittavien palvelujen osalta maakunnan on määriteltävä palvelujen yksityiskohtainen sisältö; millä edellytyksillä ja mihin palveluun asiakasseteli myönnetään.

Siten asiakassetelien myöntäminen ja niillä saatavat palvelut tulevat eroamaan toisistaan maakunnittain eikä kansalaisten yhdenvertaisuus toteudu palveluissa.

Asiakaseteleiden tavoite ihmisten itsemääräämisoikeuden ja valinnanvapauden lisäämisestä on kannatettava. Asiakasseteli -järjestelmästä tulee muodostumaan vaikeasti hahmotettava ja monimutkainen. Käytännössä monet asiakkaat eivät selviä sen käyttämisestä ja valinnoista ilman toisen henkilön asiantuntevaa neuvontaa, ohjausta ja tukea. Näihin on maakunnassa varattava riittävästi palkattua henkilöstöä, jotta asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelun ja muut työntekijät voivat keskittyä oman työnsä suorittamiseen.

Asiakassetelin arvolla asiakkaan on aina saatava yksilöllistä tarvettaan vastaava palvelu. Asiakkaalle ei saa aiheutua asiakassetelillä hankittavasta palvelusta muuta kustannusta kuin asiakasmaksu.

Asiakassetelin käyttöönottoon liittyy monia epäselviä asioita. Siksi niiden käyttöönottamista ja käyttöä tulee kokeilla maakunnissa useissa eri palveluissa ja arvioida kokeiluista kertynyttä tietoa.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan maakunnan tulisi määritellä, mihin konkreettisiin toimenpiteisiin asiakasseteli annetaan tai millä tarkemmilla edellytyksillä asiakasseteli voidaan antaa asiakkaalle. Esitykseen kirjatut säännökset ovat varsin tulkinnanvaraisia. Yksityiskohtaisten perustelujen esimerkit tulevat osittain ohjaamaan niiden tulkintaa.

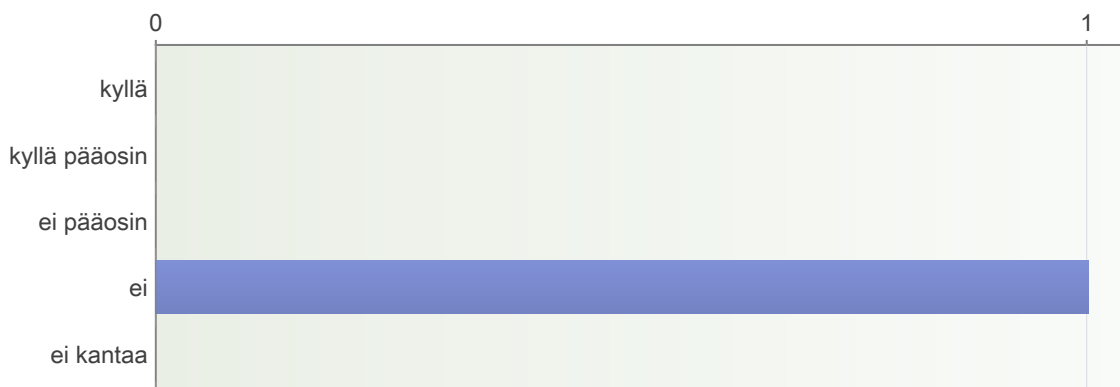
Maakunta voisi ainoastaan silloin kieltäytyä asiakaseteleiden käytöstä, kun asiakas- tai potilasturvallisuus vaarantuu. Lisäksi maakunta ei voi ottaa asiakasseteliä käyttöön sellaisissa 1 momentin 10 ja 11 kohdassa tarkoitetuissa palveluissa, joissa asiakassetelin käyttöönotto voi vaarantaa maakunnan liikelaitoksen lakisääteisistä tehtävistä suoriutumisen.

Maakuntien käytännön päätöksenteossa esiin tulevia perusteita tultaneen käsittelemään ainakin ennen lain tulkinnan vakiintumista useissa muutoshakuprosesseissa. Niiden perusteella selviää mihin palveluihin asiakaseteleitä on myönnettävä. Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausta ja valvontaa suorittava sosiaali- ja terveysministeriö joutunee antamaan tarkempaa ohjausta lain tarkoituksen toteuttamiseksi.

Esityksen säännöksiä on tarkennettava, jotta vältetään tulkintakiistat ja kohdellaan asiakkaita yhdenvertaisesti eri palveluissa ja maakunnissa.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan on aina turvattava erikoissairaanhoidon riittävät ja yhdenvertaiset palvelut sekä kiireellinen hoito. Siksi erikoissairaanhoidon valtakunnallinen ja alueellinen palvelujärjestelmä tulee säilyttää toimintakykyisinä. Esityksen säännöksen tulkinnanvaraisuus saattaa vaarantaa niiden toiminnan.

On täysin mahdotonta arvioida ilman käytännön kokemuksia, onko sääntely riittävää.

Esityksen tavoitteena on valinnanvapauden ulottaminen mahdollisimman laajalle eri palveluihin. Erikoissairaanhoidossa tästä aiheutuu ongelmia, koska palvelun tuottajien toimintojen vaatimien päällekkäisten rakenteiden ja toimintojen ylläpitäminen ei ole kustannustehokasta.

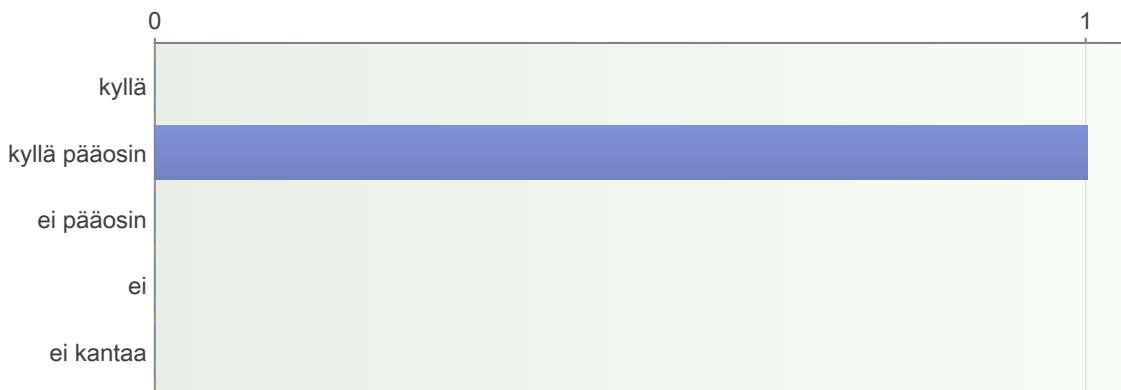
Jos asiakassetelit otetaan käyttöön kiireettömässä leikkaustoiminnassa, on tärkeää, että 24§:n 1 momentin 10 kohdan asiakassetelitoimenpiteet toteutetaan ja ne täyttävät valmisteltavat laatuksiteerit (kiireetön leikkaustoiminta, näissä käytettävät ostopalvelut) leikkaustoiminnan laadun ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi.

Asiakassetelien ulottaminen laajasti erikoissairaanhoidon palveluihin on riskialtista ja edellyttäne vielä selvitysten tekemistä ratkaisun tueksi.

Jos asiakassetelit otetaan käyttöön erikoissairaanhoidossa, saattaa olla perustelua pilotoida niitä ensin useassa maakunnassa erilaisissa toimintaympäristöissä.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelin käytön rajoittaminen on 24 § 2 momentin mukaan mahdollista maakunnan hallintopäätöksellä silloin, kun se on välttämätöntä palvelukokonaisuuksien toimivuuden tai palveluiden kustannustehokkaan järjestämisen perusteella.

Perustelujen mukaan tällöin yksittäisen asiakkaan vaihtoehtoja pohdittaessa on kuitenkin valittava se vaihtoehto, joka parhaiten vastaa asiakkaan etua. Tämä tulee nostaa selkeästi esille asiakassetelin käytöstä annettavissa ohjeissa kaikissa maakunnissa.

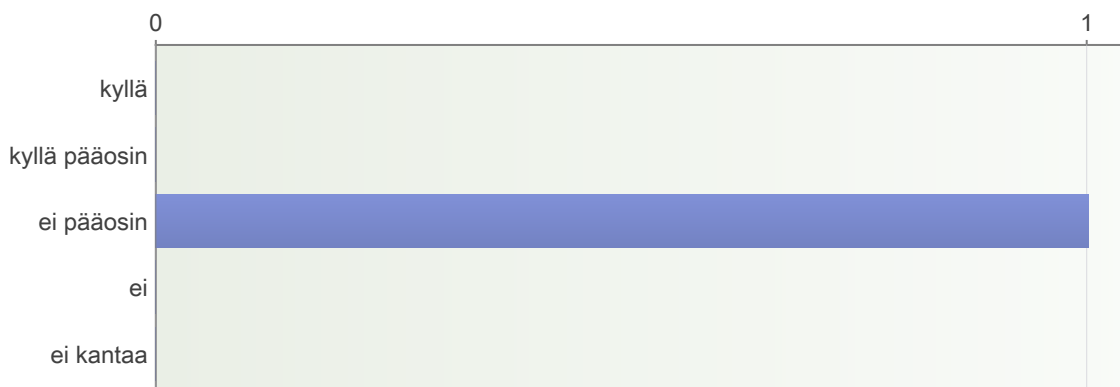
Asiakassetelillä hankitun palvelun aiheuttamasta asiakas- ja potilasturvallisuuden vaarantumisesta perusteluihin pitää lisätä käytännön esimerkkejä, jotka ohjaisivat soveltamiskäytäntöä.

24 § 5 momentin mukaan asiakassetelin arvo on määriteltävä siten, että asiakkaalla on tosiasiallinen mahdollisuus valita sillä maakunnan hyväksymä palveluntuottaja. Säännökseen on lisättävä se, että asiakkaan on saatava asiakassetelillä asiakassuunnitelmaan kirjattua tarvettaan vastaava palvelu.

24 § 4 momentin perusteluihin on kirjattu, että valinnanvapauden toteuttamiseksi asiakaseteleitä tulee antaa mahdollisimman laajasti niissä palveluissa, joita on saatavilla maakunnassa. Kirjaukseen tulee lisätä maakunnalle velvoite myöntää asukkaiden tarpeiden mukaisesti asiakaseteleitä, joiden avulla palvelun tuottajat voivat vastata asiakkaiden yksilöllisten tai moninaisten palvelujen tarpeeseen uusilla kehitettävillä palveluilla.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen 24 §:n velvoittavuus vaikeuttaa maakunnan järjestämisvastuu toteuttamista, koska sen itsenäistä päätöksenteko-oikeutta kustannustehokkaaseen asiakkaiden tarpeita vastaavien palvelujen toteuttamiseen on rajoitettu merkittävästi. Asiakassetelien myöntämisen tulee olla esitettyä enemmän maakunnan oman harkinnan perusteella tapahtuvaa. Tällöin ne turvaisivat paremmin palvelujen saatavuuden ja laadun maakunnan alueella.

Jos laissa ei ole luetteloa palveluista, joiden järjestämisessä on käytettävä asiakasseteliä, eriytyvät maakuntien ratkaisut toisistaan. Tällöin palvelun tuottajien toimintamahdollisuudet eivät ole yhdenvertaisia eri maakunnissa. Myöskään asiakkaiden keskinäinen yhdenvertaisuus palvelujen saannissa ei toteutuisi eri maakunnissa.

Maakunta ei solmi asiakassetelipalvelun tuottajien kanssa sopimuksia, vaikkakin maakunta voi esityksen 42 §:n mukaan asettaa asiakassetelillä annettavan palvelun tuottajille palvelujen laatua, voimavaroja ja saatavuutta sekä palveluketjuja ja palvelujen yhteensovittamista koskevia sekä muita palvelujen tuottamiseen liittyviä ehtoja. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tuottajan sitoutuessa palvelun tuottamista koskeviin ehtoihin, tämän sitoumuksen myötä palveluntuottajan ja maakunnan liikelaitoksen välille syntyy sopimussuhde.

Esityksen 24 §:n velvoittavuus vaikeuttaa maakunnan järjestämisvastuu toteuttamista, koska sen itsenäistä päätöksenteko-oikeutta kustannustehokkaaseen asiakkaiden tarpeita vastaavien palvelujen toteuttamiseen on rajoitettu merkittävästi. Asiakassetelien myöntämisen tulee olla esitettyä enemmän maakunnan oman harkinnan perusteella tapahtuvaa. Tällöin ne turvaisivat paremmin palvelujen saatavuuden ja laadun maakunnan alueella.

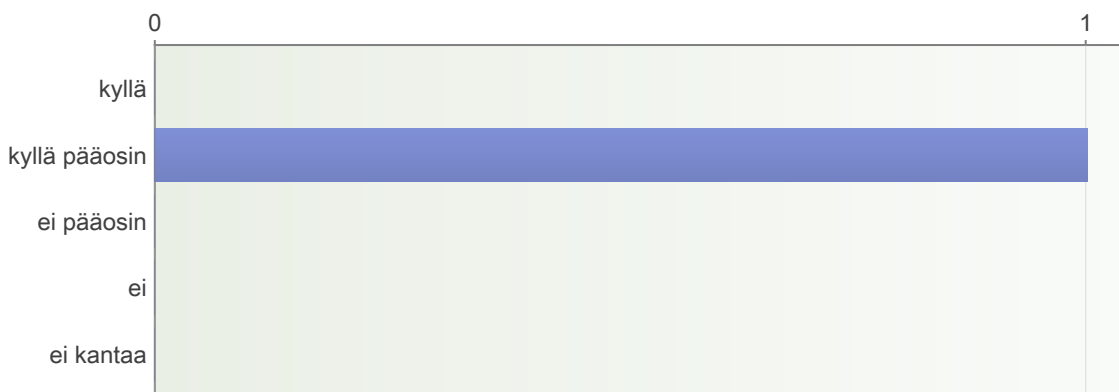
Jos laissa ei ole luetteloa palveluista, joiden järjestämisessä on käytettävä asiakasseteliä, eriytyvät maakuntien ratkaisut toisistaan. Tällöin palvelun tuottajien toimintamahdollisuudet eivät ole yhdenvertaisia eri maakunnissa. Myöskään asiakkaiden keskinäinen yhdenvertaisuus palvelujen saannissa ei toteutuisi eri maakunnissa.

Maakunta ei solmi asiakassetelipalvelun tuottajien kanssa sopimuksia, vaikkakin maakunta voi esityksen 42 §:n mukaan asettaa asiakassetelillä annettavan palvelun tuottajille palvelujen laatua, voimavaroja ja saatavuutta

sekä palveluketjuja ja palvelujen yhteensovittamista koskevia sekä muita palvelujen tuottamiseen liittyviä ehtoja. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tuottajan sitoutuessa palvelun tuottamista koskeviin ehtoihin, tämän sitoumuksen myötä palveluntuottajan ja maakunnan liikelaitoksen välille syntyisi sopimussuhde. Tällaisen prosessin hallinta edellyttää, että maakuntaa syntyy aivan uudenlaista osaamista sote-palvelujen määrittelyyn. Ainoastaan sen avulla maakunta voi käyttää ohjaus- ja vaikutusoikeuttaan palvelun tuottajiin.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen budjetin toteutuminen on merkittävä uudistus. Henkilökohtainen budjetti voi onnistuessaan edesauttaa asiakkaiden valinnanvapauden ja itsemääräämisoikeuden toteutumista ja parhaimmillaan tuoda henkilölle mahdollisuuden uudlaiseen elämään. Esityksen perusteluissa on kuvattu miten henkilökohtainen budjetti edesauttaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen integraatiota. Perusteluihin tulee lisätä kokeiluissa toimiviksi todettuja käytännön esimerkkejä näistä. Niiden avulla ohjattaisiin maakuntien toimintaa mahdollisen integraation läpiviemisessä.

Esityksen mukaan maakunnalla olisi velvollisuus ottaa käyttöön henkilökohtainen budjetti laissa määritetyille rajatuille asiakasryhmille ja omalla päätöksellään myös muille asiakasryhmille.

Asiakkaan asiakassuunnitelmaan tulee kirjata selkeästi ne tarpeet ja palvelut, joihin vastataan henkilökohtaisella budjetilla. Näiden lisäksi asiakkaalla saattaa olla muiden palvelujen tarvetta ja se, miten niihin vastataan, tulee myös kirjata asiakassuunnitelmaan. Asiakkaalla voi henkilökohtaisen budjetin lisäksi olla käytössään muitakin sosiaali- ja terveyspalveluja tai muiden hallinnonalojen palveluita (esim. koulutoimi, työllisyyspalvelut).

Henkilökohtaisen budjetin palveluineen on oltava yhteensopiva asiakkaalla jo olevien muiden yhteiskunnan tukien ja palveluiden kanssa. Järjestelmälle lienee asetettu tavoite, että siitä voi tulevaisuudessa muodostua tavanomaisista palveluista ja tuista poikkeava. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että palveluntuottajilla on mahdollisuuksia kehittää ja muokata palvelujaan, jotta ne voisivat vastata asiakkaiden hyvinkin yksilöllisiin tarpeisiin.

Siksi palvelun kehittämistoiminta ja sen merkitys on kirjattava esityksen henkilökohtaisen budjettia koskeviin

pykäliin ja siihen tarvittaessa varata rahaa yksittäisen asiakkaan budjetissa.

Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole riittävästi kuvattu sitä, mitä laaja-alaisella avun, tuen taikka hoidon ja huolenpidon tarpeella tarkoitetaan. Jos perusteluja ei tarkenneta, jää laaja-alaisuuden määrittely maakuntien liikelaitoksien arvioitavaksi. Tällöin soveltamiskäytännöt eriytyvät maakuntien kesken.

Asiakkaan valinnanvapaus lisääntyy henkilökohtaisella budjetilla ainoastaan, jos palvelumarkkinoilla on tarjolla riittävästi palvelun tuottajia ja heillä palveluja, joista asiakas voi muodostaa palvelujen kokonaisuuden. Asiakkaan on saatava riittävästi palveluohjausta sekä palvelutarpeen arvioinnissa että henkilökohtaisen budjettiin sisältyvien palvelujen ja niiden kustannusten arvioinnissa. Lisäksi asiakkaan on saatava tarvitsemansa tuki jossain muodossa palvelujen hankintaan ja niiden käyttämiseen budjetin avulla. Esitykseen sisältyvä asiakkaan oikeus saada selvitys palvelujen saatavuudesta, laadusta ja kustannuksista on tärkeä toteuttaa lain soveltamiskäytännössä.

Henkilökohtaisella budjetilla on oltava mahdollista joustavasti hankkia siihen sisältyvät palvelut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmästä tai muiden palvelun tuottajien palveluina siten, että niiden kokonaisuus vastaa asiakkaan yksilöllisestä tilanteesta ja tarpeista aiheutuvaan palvelutarpeeseen. Osan asiakkaan tarvitsemista palveluista voi tuottaa muutkin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tuottajat. Tämä on kirjattava esityksen perusteluihin ja kuvattava palvelukokonaisuuksia esimerkeillä. Esimerkkeinä mm. kotisiivous, ateriapalvelu tai vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta, jossa palvelun voi tuottaa ratsutalliyrittäjä.

Henkilökohtaiseen budjetointiin on maakunnissa varattava riittävästi osaavia sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia sekä tarvittaessa myös muiden alojen ammattihenkilöitä, jotta järjestelmästä tulee toimiva kaikkien osapuolten kannalta.

Henkilökohtaisen budjetin hinnoittelun tulee kiinnittää erityistä huomiota. Maakunnan tulee määritellä henkilökohtaisen budjetin suuruus siten, että se vastaa asiakkaan palvelutarvetta. Lisäksi sillä on tosiasiallisesti oltava mahdollista kattaa kaikki sen sisältämät palvelutarpeet.

Esityksen mukaan budjetin rahasummaa ei luovuteta asiakkaan haltuun vaan maakunnan liikelaitos hoitaa asiakkaan saamien palveluiden maksut siitä. Tämä selkeyttää ja helpottaa uuden palvelun käyttöönottoa. Esityksen perusteluihin on kirjattu periaate, jonka mukaan asiakas voi ostaa henkilökohtaisen budjetin palvelun tuottajaltaan lisäpalveluita omalla rahallaan. Kirjaus on haastava.

Kirjaus ei saa johtaa siihen, että henkilökohtaiseen budjettiin sisältyvä summa ei ole riittävä asiakkaan ko. palvelun tarvetta varten. Toisaalta on hyvä, että asiakas voi käyttää samaa tuttua palvelun tuottajaa muidenkin palvelujen saamiseksi.

On hyvä, että henkilökohtainen budjetti voidaan laatia joko määräajaksi tai toistaiseksi. Myös sen tarkistaminen ja muuttamisen perusteet on kirjattu esitykseen kattavasti. Ilmaisuuksien olennainen muutos on hyvä kuvata perusteluissa esimerkeillä kuten sairauden oireiden pysyvä paheneminen, puolison kuolema, lasten muutto kotoa ja asunnon vaihto. Lakiin tai sen perusteluihin tulee kirjata, että tarvittaessa muutokset, jotka tehdään asiakkaan perustarpeet turvaaviin palveluihin, tulee tehdä kiireellisesti. Budjetin tarkastamista koskevan päätöksen muutoksenhakuoikeus on erittäin tärkeä.

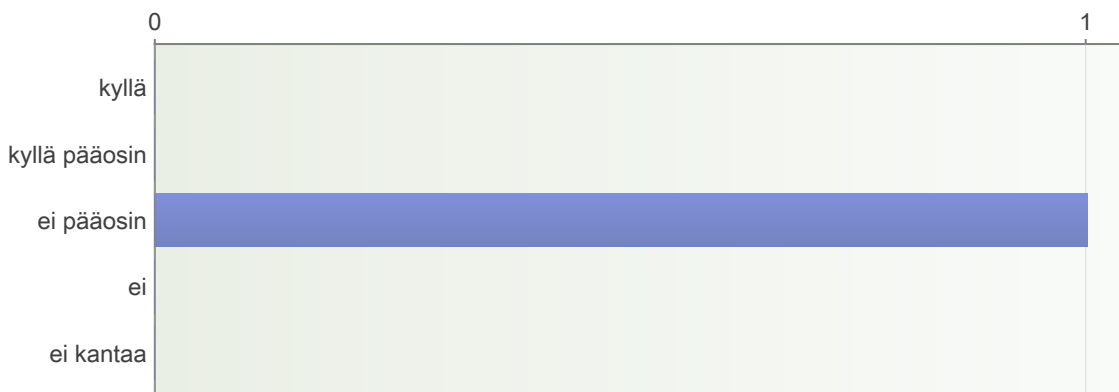
Maakuntiin tulee luoda menetelmiä ja mittareita, joilla arvioidaan henkilökohtaisen budjetin vaikuttavuutta. Arviointien vertailtavuuden kannalta pidämme hyvänä, että kaikilla maakunnilla olisi käytössä perustoiminnoiltaan samantyyppiset menetelmät ja mittarit.

Henkilökohtaista budjettia on kokeiltu Suomessa tähän mennessä hyvin vähän ja rajatuissa palveluissa. Kokeiluja ollaan nyt lisäämässä ja laajentamassa. Näistä huolimatta henkilökohtaisen budjetin käyttöönotto jo

vuoden 2020 alusta on merkittävä ja haasteellinen muutos. Maakunnille tulisi lain hyväksymisen jälkeen jäädä riittävästi aikaa valmistautua henkilökohtaisen budjetin käyttöön ottamisen vaatimiin henkilöstöresurssien kohdentamiseen, asiantuntemuksen kasvattamiseen sekä uusien toimintatapojen kehittämiseen ja käyttöönottamiseen. Erityisesti asiakkaiden ohjauksen ja neuvonnan tarpeeseen on varauduttava riittävällä henkilöstöresursseilla ja osaamisella.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset maakunnan, sen liikelaitoksen ja suoran valinnan palvelun tuottajan asiakkaalle annettavasta ohjauksesta ja neuvonnasta on esitykseen kirjattu hyvin sekä yleisen valinnan vapauden käyttämiseen liittyvän tiedon antamisen että asiakkaan yksilöllisen palvelun tarpeen osalta.

Ohjauksen ja neuvonnan toimiminen käytännössä siten, että asiakkaat saisivat tarvitsemansa tiedot sekä ohjauksen ja neuvonnan on haasteellista. Säännöksen mukaisen toiminnan organisoiminen edellyttää merkittäviä muutoksia nykyisiin toimintamalleihin ja työskentelytapoihin asiakasneuvonnassa ja -ohjauksessa. Lisäksi siihen tulee sisällyttää myös valinnanvapaudesta tiedottaminen ja sen käyttämisen vaatima tiedotus, neuvonta sekä ohjaus. Näiden esityksen mukainen toteuttaminen tulee vaatimaan merkittäviä henkilöstö- ja tietojärjestelmäresursseja. Lisäksi osa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttäjistä tulee asioidessaan tarvitsemaan neuvontaa ja ohjausta hyvinkin yksilöllisesti. Asiakasta palvelevan henkilöstön tulee myös osata käyttää esimerkiksi selkokieltä, tulkkeja ja kommunikoinnin apuvälineitä asioidessaan asiakkaiden kanssa.

Suoran valinnan palvelutuottajalle (sote-keskukselle) on perustelujen mukaan annettu velvoite huolehtia mm. siitä, että sen asiakas saa potilaslaissa ja terveydenhuoltolaissa tarkoitetulla tavalla tarvettaan vastaavan julkiseen palveluvalikoimaan kuuluvan hoidon ja palvelun. Julkista palveluvalikoimaa ei kuitenkaan ole yksiselitteisesti määritelty. Suomen julkisin varoin rahoitetuista terveydenhuollon palveluista ei siis ole kattavaa listaa. Palvelut ovat tarveperustaisia. Potilaan palvelutarpeen arvioi aina terveydenhuollon ammattilainen.

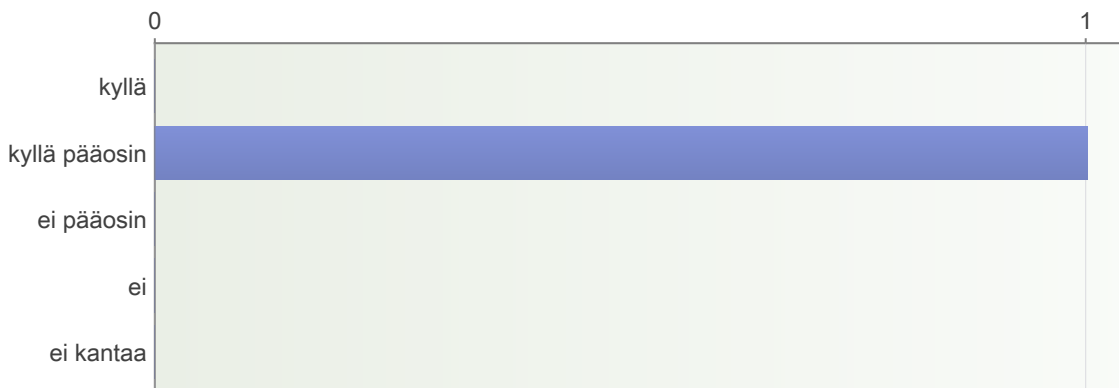
Esityksen 5 §:n säännös asiakkaalle tarvittaessa tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta, joka kattaa

sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut niiden tuottajasta riippumatta, on hyvä. Esitys korostaa palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelman laadinnassa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja eri toimijoiden välillä. Esityksen perustelujen mukaan asiakassuunnitelma on keskeinen asiakastason palveluintegraatio, jonka merkitys korostuu etenkin paljon palveluita käyttävillä asiakkailla, joilla on paljon palveluja useilta palvelun tuottajilta. Käytännössä asiakassuunnitelman tekeminen saattaa osoittautua hyvinkin paljon aikaa ja henkilöresursseja vaativaksi. Esityksen tarvittaessa -ilmaus on kuvattava hyvinkin yksityiskohtaisesti perusteluissa. Tällä ohjattaisiin asiakassuunnitelman tekemistä esityksen tarkoituksen mukaisesti. Asiakassuunnitelmaan muodostuu asiakkaan palvelutarpeen kannalta tarkoituksenmukainen kokonaisuus, jota kaikkien tuottajien on velvollisuus noudattaa tuottaessaan omia palveluitaan asiakkaalle. Asiakassuunnitelma siis määrittää yksittäisen palvelun sisällön ja kokoaa asiakkaan palvelut yhteen. Se muodostaa myös perustan, jonka mukaan asiakastietoja kerätään, tallennetaan ja jaetaan asiakkaasta hänen palvelun tuottajille palvelun tuottamista varten. Asiakastietojärjestelmä onkin uudistuksen toteutuksen ja toimimisen keskeinen perusta, joka edellyttää merkittäviä uudistuksia, määrittelyjä ja järjestelmätyötä.

Asiakkaalle tulisi nimetä oma vastuutyöntekijä, joka huolehtii siitä, että asiakas saa tarvitsemansa palvelun oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa. Vastuutyöntekijän tehtävänä olisi myös asiakassuunnitelman seuraaminen ja sen varmistaminen, että kaikki palveluntuottajat noudattavat asiakassuunnitelmaa. Vastuutyöntekijä tulee nimetä ainakin paljon sote-palveluja käyttäville, joilla on käytössä useita palveluja eri palveluntuottajilta. Vastuutyöntekijä kannattaa määrätä myös kaikkein heikoimmassa asemassa oleville, joilla ei ole edellytyksiä itse vastata palveluistaan.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Eri maakuntien suoran valinnan, asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin palvelun tuottajille asettamat ehdot voivat poiketa toisistaan merkittävästi. Siten asiakkaiden saama palvelu voi vaihdella maakunnittain eikä lain tavoitteena oleva asiakkaiden yhdenvertaisuus toteudu.

Sinällään esitykseen kirjatut vaatimukset ja maakunnan asettamien ehtojen perusteet ovat perusteltuja, koska ne kuvaavat palvelun tuottajan mahdollisuuksia suoriutua palveluvelvoitteistaan ja antavat maakunnalle mahdollisuuden ohjata palveluita, palvelukokonaisuuksia ja palveluketjuja sekä palvelujen integraatiota. Maakunnan asettamien ehtojen tulee olla yhdenmukaisia kaikille samanlaisia palveluja tuottaville, jotta tuottajien kohtelu on syrjimätöntä ja tasapuolista. Toisaalta maakunnalla on velvoite ottaa huomioon myös suhteellisuusperiaate, jonka avulla myös pienemmät yritykset sekä järjestöt voivat toimia palvelun tarjoajina.

Maakunnan on ehtoja asettaessaan tunnettava asiakkaiden lakien sääntelemien sote-palvelujen tosiasiallinen sisältö, jotta asetetut ehdot vastaavat ja vahvistavat näiden palvelujen sisältöä.

Näin ollen maakunnalta edellytetään vaativaa uudenlaista osaamista palvelujen järjestämisestä suoriutumiseksi.

Eri maakuntien suoran valinnan, asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin palvelun tuottajille asettamat ehdot voivat poiketa toisistaan merkittävästi. Siten asiakkaiden saama palvelu voi vaihdella maakunnittain eikä lain tavoitteena oleva asiakkaiden yhdenvertaisuus toteudu.

Sinällään esitykseen kirjatut vaatimukset ja maakunnan asettamien ehtojen perusteet ovat perusteltuja, koska ne kuvaavat palvelun tuottajan mahdollisuuksia suoriutua palveluvelvoitteistaan ja antavat maakunnalle mahdollisuuden ohjata palveluita, palvelukokonaisuuksia ja palveluketjuja sekä palvelujen integraatiota. Maakunnan asettamien ehtojen tulee olla yhdenmukaisia kaikille samanlaisia palveluja tuottaville, jotta tuottajien kohtelu on syrjimätöntä ja tasapuolista. Toisaalta maakunnalla on velvoite ottaa huomioon myös suhteellisuusperiaate, jonka avulla myös pienemmät yritykset sekä järjestöt voivat toimia palvelun tarjoajina.

Maakunnan on ehtoja asettaessaan tunnettava asiakkaiden lakien sääntelemien sote-palvelujen tosiasiallinen sisältö, jotta asetetut ehdot vastaavat ja vahvistavat näiden palvelujen sisältöä.

Näin ollen maakunnalta edellytetään vaativaa uudenlaista osaamista palvelujen järjestämisestä suoriutumiseksi.

Maakunnan tulee tehdä valituskelpoinen hallintopäätös palvelun tuottajille asettamistaan ehdoista. Maakunta voi esityksen mukaisilla perusteilla muuttaa asettamiaan ehtoja myöhemmin uudella hallintopäätöksellä.

Hallintopäätöksen tulee julkaista tietoverkossa. Kulloinkin voimassa oleva hallintopäätös sitoo hyväksytyä palvelun tuottajaa ja heidän palvelujensa tulee vastata sen ehtoja.

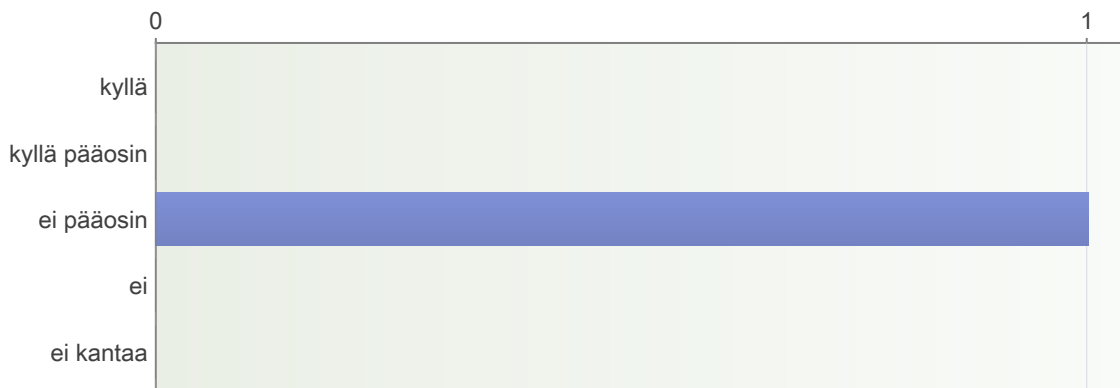
Esityksen mukaan maakunnalla ei ole velvollisuutta toimittaa uutta hallintopäätöstä tiedoksi jo hyväksytyille palvelun tuottajille. Näin ollen palvelun tuottajan olisi aktiivisesti seurattava maakunnan päätöksentekoa.

Tällainen toimintatapa ei ole tarkoituksenmukaista, siksi lienee perusteltua, että maakunnalle annetaan velvoite tiedottaa muuttuneista ehdoista suoraan jo hyväksytyille palvelun tuottajille.

Esityksen 47 §:ssä oleva hyväksymisen peruuttamisen sääntely on hyvin toteutettu. Jos asiakkaan valitseman palvelun tuottajan toiminta ja palvelun laatu johtaa 47 §:n mukaiseen prosessiin, tulee erikseen säätää miten asiakkaan oikeus asianmukaiseen palveluun turvataan tällöin.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

52. Vapaamuotoiset huomiot.

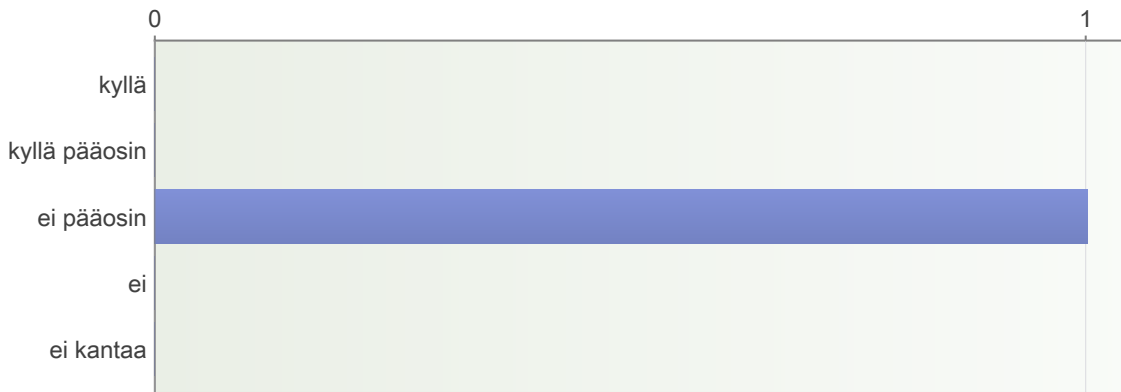
Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukainen ehtojen asettaminen palvelun tuottajille ei takaa maakunnan järjestämisvastuun toteutumista. Esityksen mukainen maakunnan järjestämisvastuun toteuttamisjärjestelmä on kokonaisuudessaan hajanainen. Se saattaa sisältää useita eri tasoilla toimivia palvelun tuottajia. Sen seurauksena järjestelmässä tehdään paljon mm. tietojen keräämistä, tallentamista ja jakamista, ilmoituksia, sopimuksia, päätöksiä, arviointeja. Maakuntien tulisi näiden kaikkien tietojen perusteella pystyä käytännössä ohjaamaan, seuraamaan ja valvomaan järjestämisvastuunsa toteutumista mm. vaikuttavuus ja kustannustehokkuus huomioon ottaen.

Maakuntiin on synnyttävä uudenlaista sote-palveluiden hankinnan osaamista, jossa yhdistyy hankittavien palveluiden sisältöosaaminen ja hankintaosaaminen, ja niiden jatkuvaa kehittämistä palvelumarkkinoilla hankitun kokemuksen ja asiakkaiden tarpeiden perusteella. Lisäksi maakuntiin tulee luoda valtion ohjauksella palveluiden vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden arvioinnin mallit. Esityksen perusteella jää epäselväksi voiko maakunta saada riittävät tiedot järjestämisvastuunsa toteutumisesta arvioitavakseen.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

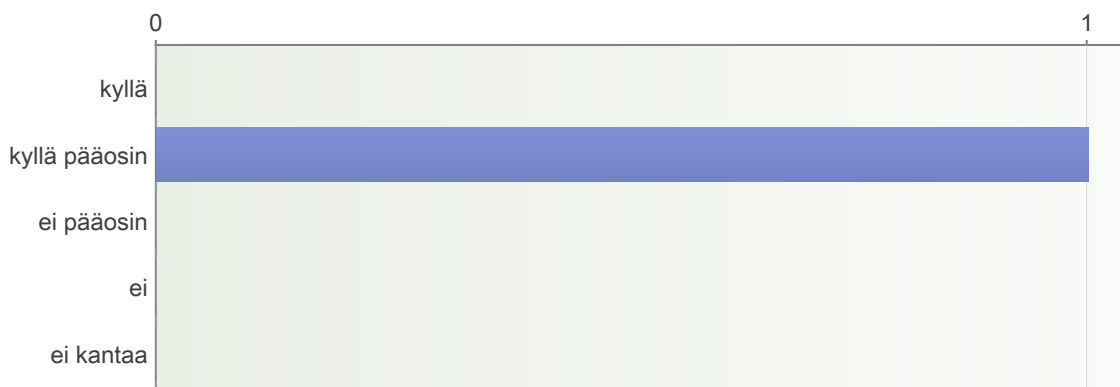
- Esityksen säännökset edellyttävät maakunnan solmivan palvelun tuottamista koskevan sopimuksen sote-keskuksen tai hammashoitolan palvelun tuottajan kanssa ennen toiminnan aloittamista. Mutta jättävät sopimuksen sisällön lähes kokonaan maakunnan ja palvelun tuottajan sovittavaksi. Perusteluihin on kirjattu sopimukseen sisällytettäväksi ainoastaan toiminnan aloittamisajankohdasta sopiminen ja keinot, joilla varmistetaan toiminnan jatkuminen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Palvelun tuottamista koskevat sopimukset voivat olla hyvin erilaisia maakunnittain. Yhden maakunnan sisällä sopimusehdot tulevat olemaan samansisältöisiä palveluntuottajille, koska esitys edellyttää maakunnan toimivan pääsääntöisesti samoin kaikkien palvelun tuottajien kanssa. Pidämme tärkeänä, että ministeriöt ohjaavat maakuntia tekemään käytettävät sopimus pohjat ja niiden keskeiset sopimusehdot. Sopimus pohjien tulee sisältää myös palveluinnovaatioihin, palveluiden integraatioon ja kehittämiseen kannustavia elementtejä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen velvoitteita.

Esityksen 51 § ja perusteluissa pykälien 48 ja 51 kohdalla todetaan, että sopimus on tehtävä ennen kuin palveluntuottaja tai sen yksikkö aloittaa toimintansa. Koska esityksen tarkoituksena ei ole sulkea pois jo olemassa olevia palveluntuottajia, on esitystä muutettava siten, että sopimukset on tehtävä ennen kuin palvelun tuottaja aloittaa suoran valinnan palvelujen tuottamisen

Esityksen 51 §:n mukaan asiakkaan valitessa muun kuin asuinmaakuntansa sote-keskuksen, noudatetaan maatieteellisen sijainnin maakunnan tekemään sopimusta asiakkaan palvelujen sisällössä. Perusteluissa annetaan mahdollisuus siihen, että asiakkaan asuinmaakunta ja palvelun tuottavan sote-keskuksen palvelun tuottaja voivat yksittäistapauksessa sopia laajemmasta palveluvalikoimasta asiakkaalle. Tällainen toimintamalli palvelisi erittäin hyvin maakuntien rajalla asuvia, jotka esimerkiksi käyvät työssä toisen maakunnan puolella. Epäilemme kuitenkin onko todennäköistä, että maakunta tosiasiaassa tekee tällaisia yksittäistä asukasta koskevia sopimuksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaan sote-keskus tai hammashoitola vastaa aina asiakkaalle siitä, että muilta palvelun tuottajilta hankittavat palvelut vastaavat vaadittua tasoa sekä kantaa kokonaisvastuun asiakkaan palvelukokonaisuudesta. Palvelukokonaisuus tulee määritellä laissa tai sen perusteluilla ja kuvata esimerkeillä. Sote-keskuksen ja hammashoitolan velvoite tehdä aina itse asiakkaan palvelutarpeen arviointi ja laatia omista palveluistaan asiakassuunnitelma on hyvä.

Esityksen 54§ 3 momenttiin kirjattu suoran valinnan palvelun tuottajan velvoite tehdä toiminta-alueellaan yhteistyötä maakunnan ja kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on tärkeä sopimuksessa sovitettava asia. Olisi tarkoituksenmukaista, että tämä velvoite kirjataan omaksi pykäläksi lakiin. Valtion tulee antaa maakunnille ohjausta veloitteen kirjaamisesta laadittavaan sopimukseen.

Palveluun pääsyn odotusaikojen esille tuomista internetissä pidämme erittäin keskeisenä palvelun tuottajien veloitteena. Sillä erittäin suuri merkitys asiakkaalle, joka valitsee tarvitsemansa palvelun tuottajaa.

Esityksen velvoite yksityisen ja julkisen palvelutuotannon talouden ja kirjanpidon ns. läpinäkyvyyteen ja tietojen keräämiseen vertailtavassa muodossa on hyvä.

Asiakasetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla tuotetun palvelun sisältö, laatu ja toimitus- tai toteutusaika määräytyy asiakassuunnitelman mukaan. Jos asiakassuunnitelmaan ei ole kirjattu erityisiä ehtoja palveluilla, on palveluiden oltava Suomessa noudatettavan hyvän hoitokäytännön mukaisia terveydenhoitopalveluissa ja sosiaalihuollon palveluissa hyvän palvelutason mukaista. Sote-palvelun tuottajien on toimittava uudistuksen edellyttämällä tavalla ja tuettava asiakassuunnitelman laatimista. Asiakkaiden tietoisuutta sote-palveluiden sisällön määräävien asiakassuunnitelmien laatimisen merkityksestä tulee lisätä tiedottamalla. Nykyisin hoito- ja palvelu- tai asiakassuunnitelmien taikka kuntoutussuunnitelmien laatimisen käytännöt vaihtelevat erittäin paljon toimijoittain jopa saman organisaation sisällä.

Esityksen 60 §:ään on kirjattu palvelun tuottajan vastuu mm. palveluunsa liittyneiden hoitokomplikaatioiden ja vastaavien korjaamisen kustannuksista. Tätä kirjausta tulee selkiyttää siten, että asiakkaalla on käytettävissään tietty toimintamalli, jolla hän saa arvion tilanteestaan.

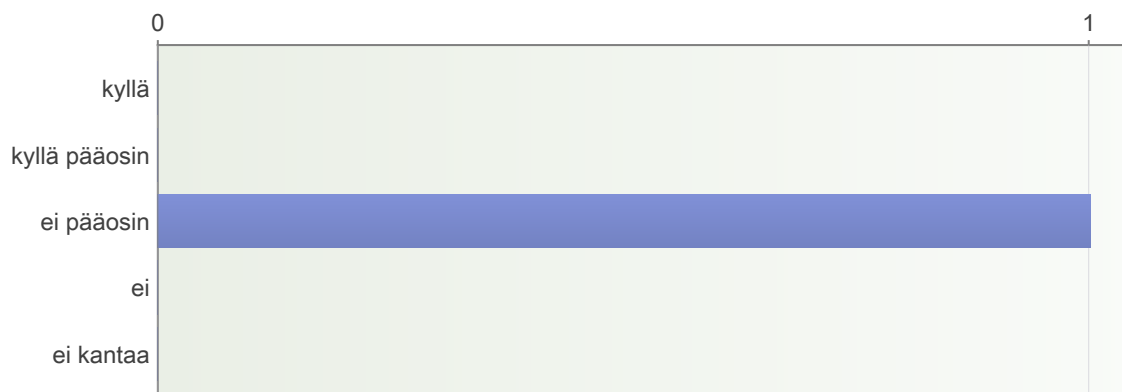
Pidämme tärkeänä esityksen 59 §:n palvelun tuottajien tietojen antovelvoitetta maakunnalle. Näiden tietojen perusteella maakunta voi periaatteessa ohjata ja valvoa palvelun tuottajiensa toimintaa. Pidämme erittäin tärkeänä, että kaikkien maakuntien palvelun tuottajat toimittavat tiedot yhdenmukaisesti, jotta kertyy vertailun mahdollistavaa tilastoaineistoa. Siksi asiasta on säädettävä yksityiskohtaisemmin valtioneuvoston asetuksella.

Lisäksi katsomme edelleen, että maakunnan ja palvelun tuottajien velvoite yhteistyön tekemisestä palvelujen kehittämiseksi on hyvä kirjata myös lakiin eikä jättää sitä maakuntien laatimien sopimusten varaan.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

-

Sote-palveluiden valinnanvapausjärjestelmässä on otettava käyttöön rahoitusmalli, joka kannustaa asiakkaan oikea-aikaisen ja riittävän palvelun järjestämiseen, asiakasta käyttämään palvelua sekä ehkäisee asiakkaan palvelutarpeesta aiheutuvien kustannusten siirtämisen toisen tuottajan maksettavaksi.

Esityksen kapitaatio-malli saattaa kannustaa palvelun tuottajaa kohdistamaan markkinointiaan vähäisiä tai helppoja palveluita tarvitseville asiakkaille. Kapitaatio-korvaus on riskialtis pienille palvelun tuottajille, joiden asiakasmääräkin on pieni. Siksi pidämme hyvänä 65 §:n perustelujen kirjausta mahdollisuudesta pienentää sen osuutta.

Maakunnalla järjestämisvastuuseen tulee sisältyä ns. osaoptimoinnin estäminen. Se vaatii hyvää ja syvää palvelujen sisältöosaamista sekä rahoitusjärjestelmän ja sen elementtien syvällistä osaamista ja käyttämistä. Rahoitusjärjestelmän on estettävä myös palvelun tuottajien ns. kuorinta, jossa mahdollistetaan voittoa tavoittelevien toimijoiden keskittyminen helppohoitoisimpaan ja tuottavimpaan palvelutoimintaan. Jos estäminen ei onnistu, jää maakuntien liikelaitoksien vastuulle vaikeimpia ja kalliimpia palveluja tarvitsevat asiakkaat.

Esityksen kannustinperusteisia korvauksia on haastava arvioida. Ne antavat mahdollisuuden palvelun tuottajan

toiminnan laadun, kustannustehokkuuden ja vaikuttavuuden kasvamiselle. Niihin sisältyy myös epäilyksiä asiakkaan saaman palvelun laadun ja vaikuttavuuden huonontumisesta. Asiakkaan kaikkien palvelun tuottajien toiminnan yhteisarviointi kannustinjärjestelmässä on erinomainen mahdollisuus mutta haastava toteuttaa käytännössä.

Maakunta voi päättää oman korvausjärjestelmänsä korvausperusteet ja -summat sekä asiakassetelien arvot. Tällainen suhteellisen avoin määrittely voi johtaa uudistuksen tavoitteiden vastaisesti asiakkaiden ja potilaiden saaman palvelun erilaistumiseen asuinmaakunnan perusteella.

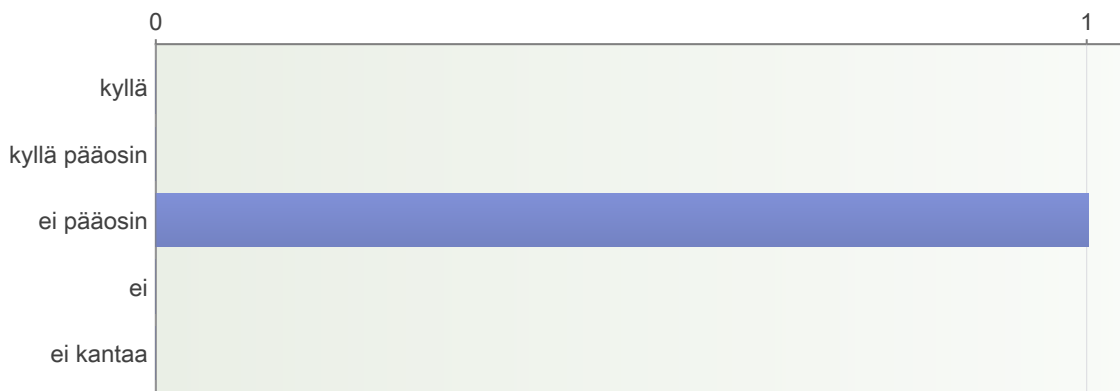
Esityksen korvausperusteilla on vaikea luoda kustannustehokasta ja asiakkaan tarpeet huomioivaa palvelujärjestelmää, joka myös mahdollistaisi innovaatioiden kehittämisen ja palvelujen integraatiot. Suoran valinnan palvelun tuottajille maksettavien korvausten on määräydyttävä samansuuntaisiksi koko Suomessa. Maakuntien on kuitenkin voitava korvauksessa ottaa huomioon poikkeuksellisissa tilanteissa paikallisia tekijöitä esim. ikärakennetta, sairastavuutta ja välimatkoja.

Valtioneuvoston asetuksen anto-oikeus maksujen määräytymisessä on erittäin tärkeä. Siinä on määriteltävä myös maakunnan korvauksen maksutavasta ja maksuaikataulusta palvelun tuottajalle.

Valtiollisen ohjaus, seuranta ja valvonta tulee olla toimivaa, jotta maakuntakohtaisten järjestelmien rahoitusmallit ja -ratkaisut palvelutuotannoissa toimitisivat mahdollisimman yhdenvertaisesti ja kustannustehokkaasti.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

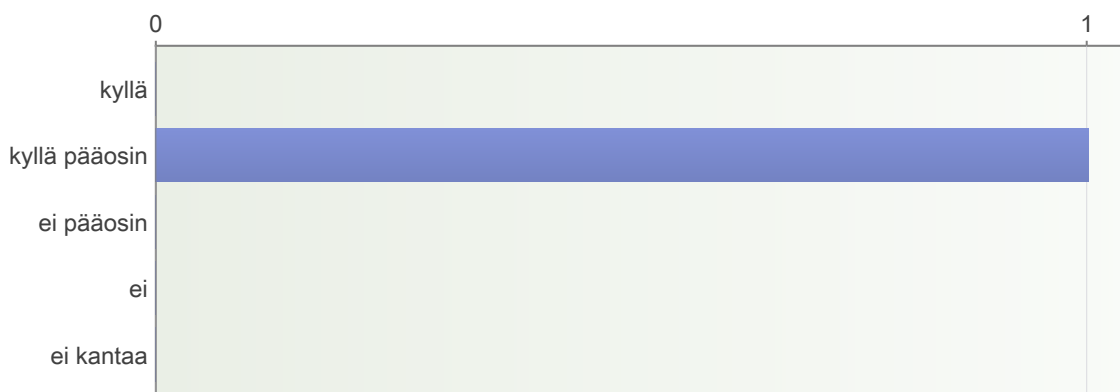
- Esityksen korvausperusteet ovat hyvin monimutkainen järjestelmä. Sitä on vaikea arvioida kokonaisuutena.

Sote-palvelujärjestelmän ja siihen liittyvän rahoitus- ja korvausjärjestelmän monimutkaisuus altistaa tai mahdollistaa asiakkaan kustannusten siirtämisestä toiselle palvelun tuottajalle. Todennäköistä lienee se, että siirtoyritys tapahtuu liikelaitoksen palvelujen piiriin.

Uudistuksen keskeisinä tavoitteina on esitetty asiakkaan vapaus valita palvelun tuottaja, yhdenvertaiset integroidut palvelut sekä kustannustehokkuus. Tässä vaiheessa on erittäin vaikea arvioida toteutuvatko uudistuksen tavoitteet esityksen palvelu- ja rahoitusratkaisulla.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

62. Vapaamuotoiset huomiot.

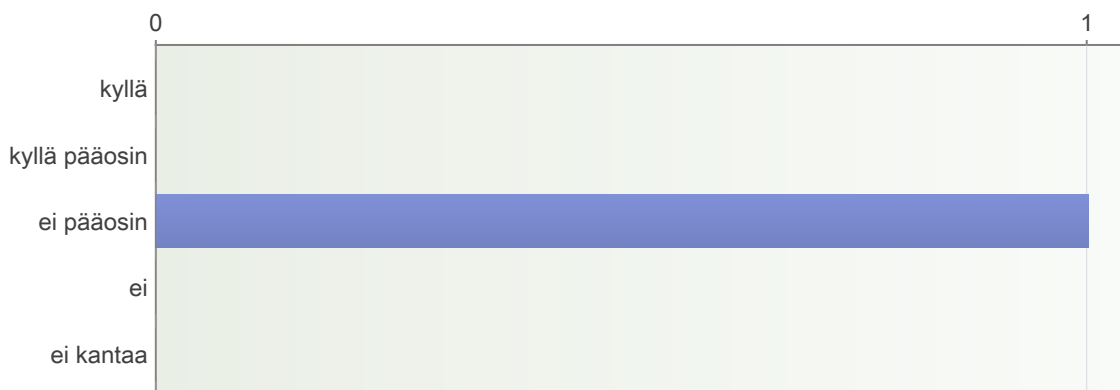
Vastaajien määrä: 1

- Liikelaitoksen sote-keskuksella on perustuslain mukainen velvoite vastata sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavilla olosta, joten sen on oltava aina toiminnassa. Yksityisen sote-keskuksen toimintaedellytykset määräytyvät osin liiketaloudellisin perustein ja niihin vaikuttaa myös asiakkaiden toiminta. Julkisten ja yksityisten sote-keskusten tuottamien palveluiden sisällön, saannin ja tuotantokustannusten vertailemiseksi tarvittavien tietojen tulee olla kerättävissä samoin perustein.

Sote-keskusten asiakaskunnat saattavat erota toisistaan hyvinkin paljon. Liikelaitoksen sote-keskusten asiakkailta saattaa olla tarvetta useampien palveluiden pitkäkestoisempaan käyttöön kuin yksityisten sote-keskusten asiakkailta. Jos näin tulee käymään, ovatko toiminnasta kerätyt tiedot keskenään vertailtavia?

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

64. Vapaamuotoiset huomiot.

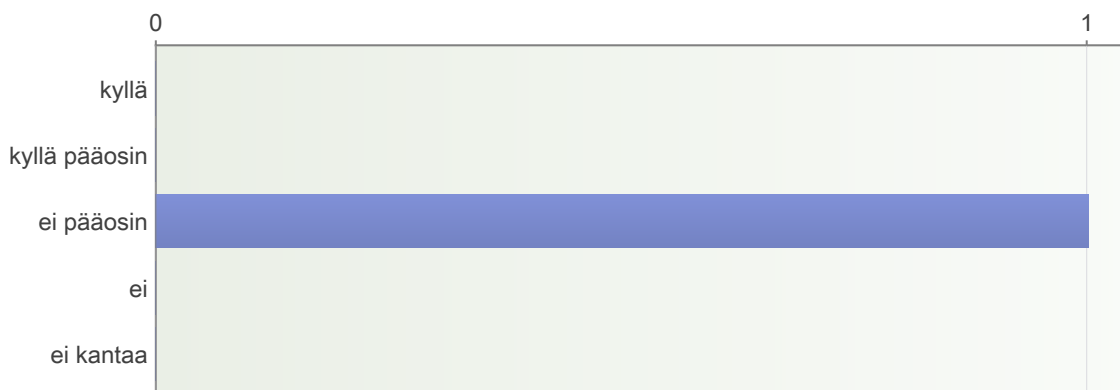
Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelien käyttöön ottamiseen on saatava vaiheistusta. On myös selkiytettävä missä palveluissa ja miten laajasti niitä otetaan käyttöön uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Asiakassetelin käyttöön ottaminen edellyttää, että kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tuottajilla, maakunnilla, maakuntien liikelaitoksella ja valtiollisilla toimijoilla on käytettävissä keskenään yhteen sovitettut asiakastietojärjestelmät asianmukaisella asiakaskohtaisella tietosisällöllä viimeistään heinäkuussa 2020.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskuksen toiminnan aloittamisenkin edellytyksenä on se, että kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tuottajilla, maakunnilla, maakuntien liikelaitoksella ja valtiollisilla toimijoilla on käytävissä keskenään yhteen sovitut asiakastietojärjestelmät asianmukaisella asiakaskohtaisella tietosisällöllä viimeistään heinäkuussa 2020.

Maakunnan tulee päätöksenteossa kyetä arvioimaan tarvitseeko se tai joku sen alueista maakunnan erikseen asettamia ehtoja sote-keskus palvelun tuottajalle. Lisäksi maakunnan on tätä varten arvioitava asukkaidensa palvelujen tarvetta eri alueilla ja päätettävä palvelun tuottajille maksettavien korvausten jakautuminen kiinteän korvaukseen, suoriteperusteisiin sekä kannustaviin korvauksiin.

Sote-keskusten palveluvalikoimaan tulisi laajentaa kattamaan esityksessä mainitut erikoislääketieteen alojen konsultaatiomahdollisuudet ja avovastaanotot vuoden 2021 alusta.

Aikataulu on kovin haasteellinen.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

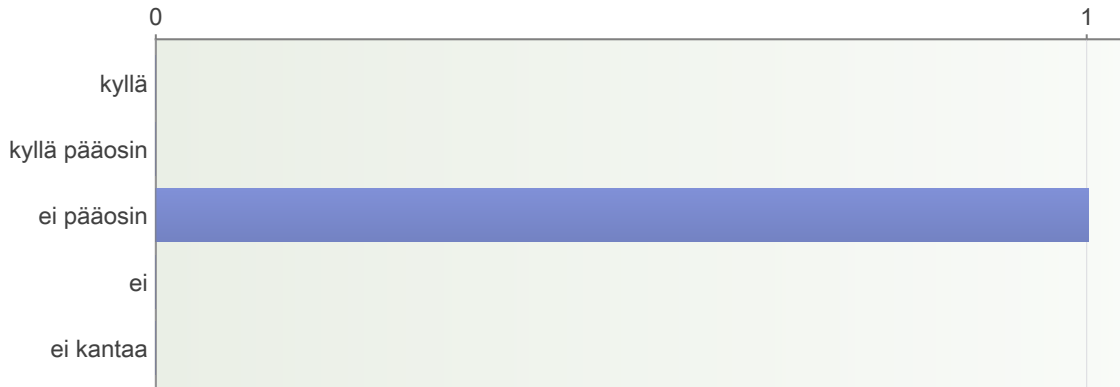

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

70. Vapaamuotoiset huomiot.

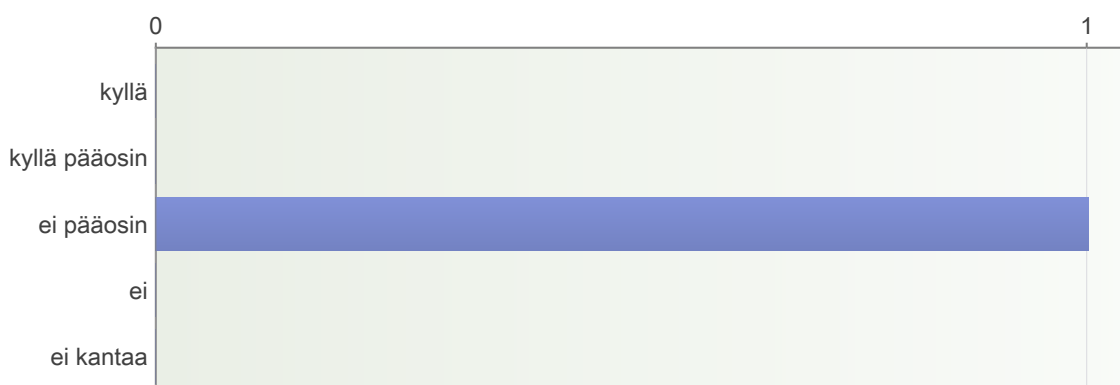
Vastaajien määrä: 1

- Esitys antaa yksityisille toimijoille mahdollisuuksia toimia sosiaali- ja terveystalouden tuottajina. Niiden toimintaedellytykset tulevat olemaan riippuvaisia maakuntien tekemistä päätöksistä ja ratkaisuista. Siten toimintaedellytykset tulevat vaihtelevaa maakunnittain. Lisäksi se, millä sektorilla ja minkälaisella erikoisosaamisella palvelun tuottaja on tulossa markkinoilla, on ratkaisevassa asemassa. Suuret yksityiset palvelun tuottajat löytävät oman paikkansa markkinoilla helpommin ja nopeammin kuin pääosa pienistä toimijoista.

Suurien toimijoiden on helpompi kantaa tietojärjestelmien rakentamis- ja muutostöiden kustannukset kuin pienien toimijoiden.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaisen sote-keskuksen terveydenhuollon palveluvalikoima on varsin laaja. Tämä rajoittaa ainakin ehdotetulla aikataululla pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia ryhtyä sote-keskus palvelun tuottajiksi, koska vaadittavien uusien yhteistyöverkostojen (alihankkijoiden) muodostaminen on aikaa vievää ja haastavaa.

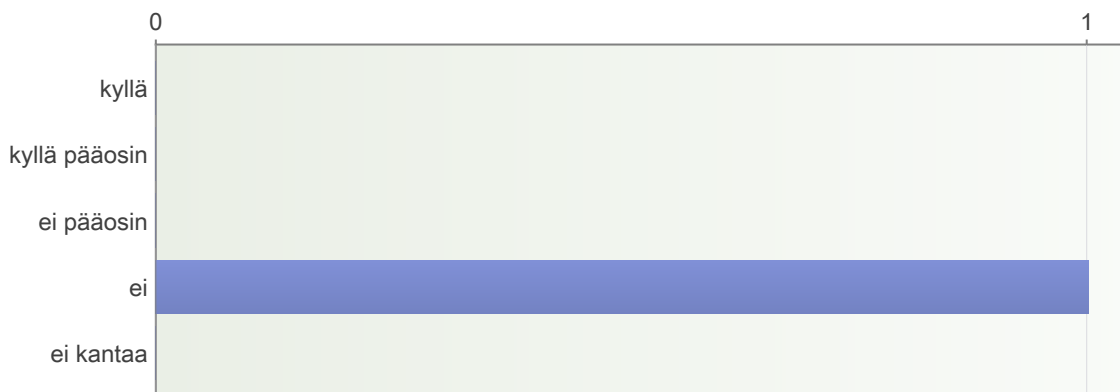
Keskisuuret ja pienet toimijat keskittyvät mahdollisesti ensi vaiheessa toimimaan sote-keskusten alihankkijoina tai ostopalvelun tuottajina ja asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin palvelun tuottajina. Osa keskisuurista ja pienistä toimijoista voi hyödyntää erikoisosaamistaan ja vastata oman aiemman asiakasryhmän palvelun tarpeeseen myös rajoitettuna sote-keskus palvelun tuottajana.

Kaikkien palvelun tuottajien asiakastietojärjestelmien on toimittava yhteen valtakunnallisen tietojärjestelmän kanssa siten, että tietojen tallentaminen ja tallennetun tiedon käyttäminen asiakkaista ja potilaista on mahdollista.

Emme pysty arvioimaan miten suuria järjestelmien rakentamis- tai muutos- sekä käyttökustannuksia tästä aiheutuu. Jos ne ovat merkittäviä, voi osa pienistä palvelun tuottaja vetäytyä markkinoilta.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen vaikutusten arviointi on tehty aiempaan verrattuna moniulotteisemmin useasta eri näkökulmasta. Vaikutusten arvioinnin sisältö on laajahko ja sävyltään myönteinen.

Maakuntien toiminnan organisoitumisen ja sote-uudistuksen toimivuuden osalta arviointi on kuitenkin osittain liian optimistinen. Valinnanvapauden käyttöön ottamisen osalta se on perusteettoman optimistinen.

Esityksen vaikutusten arviointi on tehty aiempaan verrattuna moniulotteisemmin useasta eri näkökulmasta. Vaikutusten arvioinnin sisältö on laajahko ja sävyltään myönteinen.

Maakuntien toiminnan organisoitumisen ja sote-uudistuksen toimivuuden osalta arviointi on kuitenkin osittain liian optimistinen. Valinnanvapauden käyttöön ottamisen osalta se on perusteettoman optimistinen.

Suurimpana haasteena näemme asiakastietojärjestelmän luomisen ja sen asiasisältöjen määrittelyn. Käyttöliittymät on rakennettava valtion toimijoiden, maakuntien, maakuntien liikelaitosten ja palvelun tuottajien käytössä olevien tietojärjestelmien välille tarvittavan asiakastiedon sekä hallinnon, rahoituksen ja tilastoinnin edellyttämien tietojen käsittelyyn. Tietojärjestelmien vaatimusten arviointi jää vaikutusten arvioinnissa vähäiseksi vaikka se on valinnanvapauden toteutumisen välttämätön edellytys.

Kelalle on esityksessä suunniteltu palvelutuotannon hallinnan, seurannan, maksatuksen ja palvelun tuottajan valintajärjestelmän edellyttämien tietojärjestelmien luomis- ja ylläpitovastuuta. Nämäkin edellyttävät suunnittelua, rakentamista ja yhteensovittamista muiden toimijoiden tietojärjestelmiin.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnallinen sote-palvelujen malli voi vähentää mutta ei poista asiakkaiden eli yhdistystemme jäsenien (jäsen) eriarvoisuutta palvelujen saannissa. Järjestelmä saattaa nopeuttaa jäsenien pääsyä hoitoon ja hoivaan, jos sote-palveluja on tosiasiallisesti tarjolla aiempaa enemmän myös muualla kuin ns. väestörikkaan alueen maakunnissa. Käytännössä palvelujen saannin kuitenkin ratkaisee se, syntykö jäsenen asuinkuntaan tai maakuntaan aidot sote-palveluiden markkinat lukuisine palvelun tuottajineen. Heillä on siten samat mahdollisuudet ja vähintään samat haasteet kuin muillakin maakunnan asukkailla. Lisäksi sairauksista aiheutuvat mm. liikkumisen, hahmottamisen, näkemisen ja kognitiion ongelmat tuovat lisähaasteita sote-palvelujen valinnanvapauden käyttämiseen.

Jäsenet tarvitsevat usein samanaikaisesti perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon palveluita. Siten he hyötyisivät näiden kaikkien integroinnista omissa palveluketjuissaan ja -kokonaisuuksissaan. Uudistuksen tavoitteena olleet perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon sekä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon integraatio jäävät tosiasiallisesti vähäiseksi esityksen mukaisesti toimivissa palveluissa.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen mukaisessa mallissa sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio uhkaa jäädä ohueksi. Sote-keskuksessa se jää tiedottamisen tasolle omana toimintana. Maakunnan liikelaitoksen työntekijöiden sote-keskuksiin jalkauttamisen vaikutukset riippuvat sen käytännön toteutuksesta. Suun terveydenhoito saattaa jäädä edelleen erilleen muusta terveydenhuollosta ja sosiaalihuollosta. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon integraatio saattaa jonkin verran edetä esityksen mukaisessa mallissa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen on oltava saumatonta yhteistyötä asukkaiden, maakunnan ja kunnan sekä niiden eri hallinnonalojen ja kolmannen sektorin toimijoiden kesken. Siihen on jokaisen toimijan sitouduttava. Siitä on oltava sitovat kirjaukset maakunnan ja sote-palvelun tuottajien palvelujen ehdoissa ja sopimuksissa. Palveluista maksettavissa korvauksissa sen on oltava mukana vähintään kannustimena.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan oikeus vaihtaa sote-keskusta, hammashoitola ja asiakassetelin sekä henkilökohtaisen budjetin palvelun tuottajaa palvelun laadun, toimijoiden keskinäisen ristiriidan tai muun erityisen syyn perusteella olisi hyvä kirjata lakiin omana pykälänä.

Esityksen 50 §:ssä on säädetty palveluntuottajista julkaistavasta luettelosta. Luetteloon tulee lisätä tiedot palvelun tuottajan palvelujen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä.